

Titta, en liten ”spindeltråd”. Vem tror ni vill gå balansgång på den här?

**En studie om hur pedagoger arbetar med sång i
förskolan**

Anna Nygren

**Lärarhögskolan i Stockholm
Institutionen för individ, omvärld och lärande**

**Examensarbete 10 p
Specialpedagogik
Språk och språkutveckling III (41-60 p)
Höstterminen 2007
Examinator: Magnus Magnusson
English title:**

Titta, en liten ”spindeltråd”. Vem tror ni vill gå balansgång på den här?

En studie om hur pedagoger arbetar med sång i förskolan

Anna Nygren

Abstract

The aim with my research is to compare how Swedish pedagogues work with song and music at a preschool with children who have Swedish as their mother tongue, with a preschool with children who has another mother tongue than Swedish. I observed and interviewed three female nursery-school teachers from two different preschools. The result showed that the pedagogues at both preschools worked much with the language but in different ways. The pedagogues who worked with children having another mother tongue than Swedish had more linguistic aims with song and music and brought out the linguistic understanding, while the pedagogue who worked with children who had Swedish as their mother tongue brought out the importance of making it easier for children to remember, and the social development. The pedagogue who worked with children having Swedish as their mother tongue, gave the children more time for conversation and questions than the pedagogues at the other preschool and gave more time for both gender. I hope that this work will contribute to new knowledge for the persons who read it when it comes to the importance of having song and music as a part for children's development in preschools. Not just for their linguistic development but also for their motor learning and social development.

Keywords

Preschool, song, mother tongue, linguistic development.

Sammanfattning

Syftet med min undersökning är att jämföra hur svenska pedagoger arbetar med sång och musik på en förskola med barn som har svenska som modersmål respektive en förskola med barn som har ett annat modersmål än svenska. Jag observerade och intervjuade tre kvinnliga förskollärare från två olika förskolor. Resultatet visade att pedagogerna på de båda förskolorna arbetade mycket med det språkliga, men på olika sätt. Pedagogerna som arbetade med barn med ett annat modersmål än svenska hade mer språkliga mål och syften med sitt sång- och musikärbete och framhävde mer den språkliga förståelsen medan pedagogen som arbetade med barn som hade svenska som modersmål mer såg på vikten av att göra det lättare för barnen att minnas, samt på utvecklingen av det sociala, exempelvis samspel och gemenskap. Pedagogen som arbetade med barn som hade svenska som modersmål, gav barnen mer utrymme för samtal och frågor än vad pedagogerna på den andra förskolan gjorde och gav mer utrymme för båda könen. Jag hoppas att detta arbete bidrar till ny kunskap hos de som läser det, när det gäller vikten av att ha sång och musik som en del i förskolan för barnens utveckling, inte bara språkligt utan även motoriskt och socialt.

Nyckelord

Förskola, sång, sångsamling, modersmål, språkutveckling.

Förord

Jag vill tacka min man, min familj och mina vänner för stöd och uppmuntran under arbetets gång. Tack för alla råd som ni har gett mig.

Ett tack också till de förskolor som gjorde det möjligt för mig att göra mina undersökningar. Tack för att ni tog er tid till att hjälpa mig med intervjuer och observationer.

Jag vill rikta ett speciellt tack till min handledare Ylva Carlsson som har varit positiv och engagerad under arbetets gång och som har gett mig inspiration och bra synpunkter på mitt arbete.

1. Inledning	2
1.1 Syfte och frågeställningar	3
2. Bakgrund.....	4
2.1 Barns musikaliska utveckling	5
2.1.1 Spädbarnet: 0 - ca 1,5 år.....	5
2.1.2 Småbarnet: 1,5 – 3 år:.....	6
2.1.3 Det yngre förskolebarnet: Ca 3-4 år	7
2.1.4 Förskolebarnet: Ca 5-6 år.....	7
2.2 Språkutveckling genom sång och musik.....	8
2.3 Sångsamlingen	9
2.3.1 Sång	9
2.3.2 Rim och ramsor	11
2.3.3 Rörelse	12
2.3.4 Instrument.....	12
3. Material och metod	13
3.1 Observation	13
3.2 Intervjuer	15
4. Etik.....	17
5. Resultat.....	18
5.1 Observationer.....	18
5.1.1 Förskola A: Samling 1.....	18
5.1.2 Förskola A: Samling 2.....	22
5.1.3 Förskola A: Samling 3.....	27
5.1.4 Förskola B: Samling 1.....	32
5.1.5 Förskola B: Samling 2.....	36
5.1.6 Förskola B: Samling 3.....	40
5.1.7 Förskola A: Mössens julafton	43
5.1.8 Förskola B: Mössens julafton	44
5.2 Intervjuer	46
5.2.1 Mål med sångsamlingarna	46
5.2.2 Planering av sångsamlingen	46
5.2.3 Val av sånger	47
5.2.4 Sången och musikens påverkan på utvecklingen	48
5.2.5 Att lära ut en ny sång.....	48
5.3 Metoddiskussion	49
6. Diskussion.....	50
6.1 Pedagogernas arbete med sång i förskolan	50
6.2 Inläring av sånger.....	56
6.3 Mål och syften med sångsamlingarna?	59
7. Slutsats.....	60
8. Referenser	62
9. Bilagor	64

Intervjufrågor:	64
Sånger: Förskola A	65
Sånger: Förskola B	73

1. Inledning

Jag är uppväxt med sång och musik och det har alltid varit en naturlig del av mitt liv. Framförallt har sången betytt och betyder mycket för mig. Den ger mig på ett särskilt sätt möjlighet att ge uttryck för mina känslor. Under min VFU har därför sångstunder i förskolan varit något som jag funderat mycket kring.

Den viktigaste anledningen till att jag valt att undersöka hur pedagoger arbetar med sång i förskolan, är det jag själv upplevt under min VFU och under de år jag arbetat i förskolan, samt genom studiebesök på förskolor.

Jag har upplevt att pedagoger som arbetar med barn som har ett annat modersmål¹ än svenska, arbetar mer med det språkliga under sångsamlingarna, t ex genom att förtydliga texter med hjälp av föremål eller rörelser, än pedagoger som arbetar med barn som har svenska som modersmål. När jag har varit ute i förskolegrupper som enbart består av barn med svenska som modersmål, har jag sett att de barnen ofta har svårt med sångtexter. De byter ut ord de inte känner igen, mot något för dem känt ord, vilket gör att sammanhanget i texten går förlorat. Jag har även uppmärksammat att man i dessa förskolegrupper inte arbetar så mycket med föremål eller rörelser för att förtydliga sångtexterna.

Min uppfattning är att sångsamlingarna på förskolan kan användas bland annat för att befästa begrepp hos barnen, utveckla förståelse för texter, öka ordförrådet och för att barnen ska få röra på sig, men jag har upplevt att sångstunderna i praktiken, alltför ofta bara blir något som man ska klara av under dagen/veckan, utan att det finns en tanke samlingen. Jag ser det som viktigt för min framtida yrkesverksamhet i förskola och skola, att lära mig mer om hur man kan arbeta med sång och musik och dess betydelse för barns språkliga inläring men även för andra delar i utvecklingen, samt att kunna övertyga lärare och andra som arbetar med barn i förskolan att det är viktigt att arbeta med sång och musik i förskolan. Inte bara som något som ska finnas med, utan som en betydelsefull del i barns lärande.

Musik skapar glädje och dans

Glädje och dans skapar rörelse

Rörelse skapar koordination

Koordination skapar förståelse

Förståelse skapar ord

Ord skapar meningar

Meningar skapar ett språk

(Vesterlund, 2003:8)

---

¹ I Nationalencyklopedin (2000) förklaras *modersmål* som det språk som barnet lär sig först och kan bäst.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med min undersökning är att jämföra hur svenska pedagoger arbetar med sång och musik på en förskola med barn som har svenska som modersmål respektive en förskola med enbart barn som har ett annat modersmål än svenska. Mina frågeställningar är:

På vilket sätt arbetar pedagogerna vanligtvis med sång i förskolan?

Hur lär pedagogerna ut en svensk sång till barn med ett annat modersmål än svenska respektive barn med svenska som modersmål?

Vilka mål och syften har pedagogerna med sångsamlingarna?

2. Bakgrund

Nauc ler (2000) har i en undersökning i förskolan, gjort inspelningar av några aktiviteter både i barnens hem och på förskolan där hon jämfört hur svenska enspråkiga pedagoger samtalar med turkiska respektive svenska barn. Inspelningarna gjordes under en måltid, under ett lektillf lle, under en l sstund och under en stund då barn och föräldrar tillsammans tittade på foton. Tolkning av de samtalsm nster som visat sig i inspelningarna, visade relativt stora skillnader i samspel under sagostunden med de turkiska respektive de svenska barnen. De svenska barnen visade sig ha fått dubbelt så stort utrymme till deltagande i samtal än de turkiska barnen. Detta gällde både i hemmen och på förskolan. Nauc lers undersökning visar på hur svenska enspråkiga pedagoger arbetar på olika sätt med svenska respektive turkiska barn.

Just att undersökningen visar på skillnader i förhållningssätt till de olika barnen,  r något jag tar med mig när jag skriver det här arbetet, då jag själv har upplevt att det finns skillnader mellan hur svenska enspråkiga pedagoger arbetar med svenska barn respektive barn med ett annat modersmål än svenska under sång- och musikstunderna. Därför kommer jag endast att undersöka svenska enspråkiga pedagoger.

Enligt läroplanen för förskolan, Lpf 98, ska förskolan sträva efter att varje barn:

- utvecklar ett rikt och nyanserat talspråk och sin förmåga att kommunicera med andra och att uttrycka tankar,
- utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama, (Lärarboken, 2003)

Läroplanen för förskolan innehåller även riktlinjer för de som arbetar i förskolan. De som är mest relevanta för detta arbete, handlar om att ge stöd och uppmuntran till barn n r det gäller deras motoriska utveckling, att låta flickor och pojkar vara lika delaktiga i verksamheten och att i planering och genomförande av verksamheten ta del av föräldrars åsikter (Lärarboken, 2003).

I avsnitten 2.1–2.3 kommer jag att presentera en översikt över barnets musikaliska utveckling. Därefter kommer jag att redogöra för vilken betydelse sång och musik kan ha för barns språkutveckling och betydelsen kring olika vanliga moment i en sång- och musiksamling i förskolan, samt pedagogens roll i dessa moment.

2.1 Barns musikaliska utveckling

Det är numera känt att den musikaliska utvecklingen börjar redan hos spädbarnet. Enligt Jernström & Lindberg (1995) lever fostret redan i magen i en miljö som är rytmisk. Även då mamman inte rör sig, finns rytmen där. Ett tio veckor gammalt foster kan känna rörelser från sin mor och även svara med egna rörelser. Jag kommer här att berätta om barnets musikaliska utveckling från 0-6 års ålder.

2.1.1 Spädbarnet: 0 - ca 1,5 år.

Barnet får redan i magen uppleva rytm genom hjärtslagen från mamman och hennes andning. När barnet är bara några dagar gammalt börjar det ge rytmisk respons på mammans röst. Det dröjer inte länge, innan barnet börjar röra sig till musik. De rör sig rytmiskt genom att deras rörelser återkommer periodvis, men de är inte synkrona med musiken (Sundin, 1995). Enligt Hammershøj (1997) formar barnet ljud när det rör sig. Barnet kommunicerar tidigt genom att bland annat jollra och gråta. När barnet är omkring fyra månader har det lärt sig att härma sin mammas tonlägen. Dessa ljud är ett sätt att skapa emotionell kontakt med modern. Om kontakten mellan dem är god, leder det till att barnet utökar sitt ljudförråd. Viktigt för att barnet ska utveckla sitt ljudförråd, är att mamman varierar rösten då hon talar till barnet, genom att nyansera sig i både tal och sång, samt att hon repeterar de ljud som barnet ger ifrån sig. Hammershøj menar att det är på detta sätt man pratar med spädbarn.

Sundin (1995) beskriver barnets förmåga att le när det är endast två veckor gammalt, då det hör ljud som har samma tonläge som kvinnoröster. Med detta vill Sundin visa på att det lilla barnet redan vid två veckors ålder, kan urskilja röster och tonlägen. Jederlund (2002) framhäver musiken som något som gör det lättare att prata med spädbarn och mindre förskolebarn. Genom att använda sig av rytmer och variera tonläge och tempo, får man barnet att lyssna mer intresserat, samt att uppfatta och förstå hur språket är uppdelat på ett enkelt sätt. Sundin (1995) menar att en del ljud, speciellt rytmiska ljud som håller en jämn takt, kan få nyfödda barn att sluta gråta. Musiken verkar då vara något som lugnar. Det här ändrar sig, då barnet blivit drygt ett halvår. Då är barnet observant och lyssnar efter var ljudet kommer ifrån, samt visar glädje då det hör musik. Genom det intresse barnet visar för dessa ljud, menar Sundin att det börjar skilja mellan musik och andra ljud.

Enligt Sundin (1995) är det ovanligt att barn känner igen och kan härma sånger som sjungs för dem under deras första år. Spädbarnet tillägnar sig snabbt förmågan att skilja tal och sång/musik åt, men då de inte förstår det semantiska innehållet i språket tar de fasta på det musikaliska i språket, ”dvs. på variationer, tonhöjd, tonfall, rytm, klang,

intensitet, intonation osv.”(Sundin, 1995:55). Med hjälp av dessa skapar barnet ett semantiskt innehåll i språket, vilket även fortsätter på samma sätt resten av livet. När barnet närmar sig ett års ålder, kan man börja märka att de sjunger med i sånger. Under barnets första år, låter melodin inte som den de härmar, vilket ändrar sig under det andra året menar Sundin.

Hammershøj (1997) betonar vikten av kontakten mellan barnet och dess föräldrar i den här åldern. Ur den får barnet de drivkrafter som är nödvändiga för att det ska kunna utvecklas på ett normalt sätt. Kroppskontakten ger barnet trygghet, vilket är en förutsättning för barnets förmåga att urskilja, ta emot och härma mammans röstvariationer. Enligt Hammershøj är musiken ett verktyg för att skapa denna trygghet.

2.1.2 Småbarnet: 1,5 – 3 år:

Det finns en stor variation av röstlägen hos barn som är runt 1,5 år, vilket innebär att de talar på olika toner. En kvinna har sitt röstläge fyra – fem toner lägre än barn. Man sjunger bäst om man sjunger i samma tonläge som man talar och därmed har barn sina tonlägen några toner högre än kvinnan. Män har sitt röstläge lägre än kvinnan, vilket ställer till problem då en man ska sjunga i ett tonläge som passar barnet. Språkutvecklingen hänger fortfarande samman med den melodiska utvecklingen, genom att ljud är det primära och barnet uppmärksammar ljudsignalerna mer än ordens innehåll. Om man uttrycker en sak med rösten och en annan med ord, skapar det förvirring hos barnet.

När barnet är två år gammalt, sjunger det ”enstaka stavelser och nynnar spontant” (Hammershøj, 1997:40), men det vill ännu inte återupprepa en melodi. Däremot kan barnet skapa egna melodier och använda ord som det kan. Barnet kan höra skillnad på hur olika röster klingar och kan därmed känna igen olika melodier. Det är en förutsättning för att barnet ska kunna återupprepa en sång (Hammershøj, 1997). Bjørkvold (2005) menar att man, när barnet är runt ett och ett halvt år, kan höra att det försöker delta i sången som föräldrarna sjunger. Senare använder barnen denna sång då de leker med andra barn. Detta är en viktig grund till egna idéer och improvisationer, vilka oftast sker i talspråket men även genom sången, anser Bjørkvold.

Enligt Sundin (1995) är det rätt vanligt att barn under sitt andra år börjar återupprepa melodier och att många barn har lärt sig att skilja tal och sång åt. Bevis för detta är enligt Sundin att barnet presterar olika ljud, beroende på om man ber dem sjunga eller prata.

En annan syn är att det kan vara svårt i den här åldern att hålla isär tal och sång. De går i varandra, så kallad ”talsång”. Rytmen i den aktivitet som barnet är sysselsatt med är ofta det som stimulerar barnet till att ”sjunga”. Barnens egna sånger är enkla textmässigt. När barnet är runt tre år, har det förmågan att göra egna texter till färdiga sånger, om sångerna är enkla. Barnet kan ännu inte återberätta en sång, men kan känna igen olika sånger. Rytmen får allt större betydelse för barnet i den här åldern, vilket troligtvis har att göra med den motoriska utvecklingen. Barn i den här åldern uttrycker musiken med hela kroppen, vilket är viktigt för att de ska kunna vara delaktiga i musikstunden. För att

de bättre ska förstå orden är det bra att göra rörelser eller tecken och när man sjunger med barn ska man sjunga långsamt och vara noggrann med att uttala orden. Man ska även använda korta och lätta sånger, med ett för barnen känt innehåll (Hammershøj, 1997).

2.1.3 Det yngre förskolebarnet: Ca 3-4 år

Enligt Hammershøj (1997) är det först nu som barnet börjar kontrollera sina motoriska förmågor. Man kan också se att barnet i den här åldern börjar intressera sig för det sociala, bl.a. i roller men även när det gäller musik. Det tycker om att röra sig och sjunga tillsammans med andra. Vid tre års ålder kan barnet ännu inte hoppa i takt till musiken, men det kan röra sig i sin egen rytm. Det har svårigheter med att hålla en jämn takt under lång tid. Ramsor med mycket rytm är något som fyraåringar klarar av, men det finns också en del treåringar som kan detta. Barnet kan vid fyra års ålder, ibland få rytmen i sina rörelser att stämma överens med rytmen i musiken. När barnet är fyra-fem år, har det neurologiska förutsättningar för att klara av synkronisering.

Vissa yngre förskolebarn har förmågan att känna igen ett antal sånger, och nästan alla klarar av att sjunga i rätt riktning, ”de sjunger uppåt när melodin går uppåt, och nedåt, när melodin går nedåt” (Hammershøj, 1997:68). Mindre förskolebarn har bara ett omfång på ca fem toner, då de skall återge en sång. Barnen arbetar därför i första hand med rytmen i sångerna. Hammershøj menar att mindre förskolebarn inte är så duktiga på att reproducera bestämda sånger, men att de däremot ofta sjunger texter och melodier som de själva satt ihop.

Hammershøj anser att det är viktigt att pedagogen markerar grundrytmen i sång, spel och lek, exempelvis genom att klappa. Då kan barnet så småningom rätta sin grundrytm efter musiken. Det är viktigt att rytmen inte är alltför långsam. Något annat Hammershøj anser vara viktigt i musikärbetet med tre-fyraåringar, är att använda rörelser till sången, då detta stödjer språkinläringen.

2.1.4 Förskolebarnet: Ca 5-6 år

Hammershøj (1997) menar att barns intresse för att återge börjar vid fem-sex års ålder. De är intresserade av att höra på musik och vill ofta höra samma sång flera gånger, ända tills de kan återge sången helt korrekt. Det är därför viktigt att barnen får höra samma sång om och om igen. När ett barn i femårsåldern tränar på att återge en sång, är det lätt att höra vilken sång det handlar om, även om det finns vissa ändringar i melodin. Vid fem – sex års ålder börjar barnen använda sig av tonerna. När barnet är sex år kan det sjunga rent om det fått öva mycket och haft människor omkring sig som sjungit någotsånär rent. Även om barnet under en lång period har kunnat sjunga melodin så att den går att känna igen, är det vid sex års ålder som barnet har förmågan att sjunga melodin helt rent och korrekt. Grundslag är något som barnet kan i den här åldern, om det fått träna det. De kan återge sånger med perfekt rytm.

Enligt Sundin (1995) händer det något rytmiskt med sexåringar. Kroppsmotoriken och perceptionen utvecklas så mycket att barnet både kan lyssna till och återge allt mer komplicerade rytmer än mindre barn.

2.2 Språkutveckling genom sång och musik

Rytm och ton är talets grund. Söderberg beskriver bland annat jollrandet som något mycket rytmiskt. Rytmerna visar sig ännu mer markant då barnet stavelsejollrar. Rytm och melodi finns alltså där mycket tidigare än orden börjar bildas och stimuleras genom sång och musik (Söderberg, 1996).

Jederlund (2002) ser ljud som grunden i musik och talspråk och menar att barnets förmåga att skilja olika ljud åt, samt att med sin egen röst framställa ljud är något som utvecklas tidigt och är en förutsättning för barns språkliga inläring. Antal Lundström (1996) anser att musiken har en viktig uppgift när det gäller att uppfatta ljud, samt att förstå kopplingen mellan ljud och symboler. Musik i tidiga åldrar är ett sätt att förbereda barnen för skolan språkinläring. Den språkliga ljudläran har mycket gemensamt med det som inom musiken benämns sång. Likheterna gäller ljuden och är enligt Antal Lundström ”tonhöjd, paus, tonstyrka och tempo” (Antal Lundström, 1996:110).

Enligt Jederlund (2002) är musiken det första språk som mindre barn lär sig. De kommunicerar genom att använda sig av olika ljud och rörelser. Likaså anser Antal Lundström (1996) att sången kommer före talet hos barnet. Barn kommunicerar via olika röstljud. De experimenterar med olika ljud då de inte kan uttrycka sig med ord och dessa ljud är sedan verktyg för barnets kommande talspråk. Uddén (2004) beskriver en situation med mindre barn som hon lät sjunga visor utan ord, vilken visade att barnen bättre klarade av melodin i visorna, då de inte behövde tänka på orden. Uddén ser det som ett bevis på att sångförmågan kommer tidigare än talförmågan och att sången är ett verktyg för att utveckla talspråket.

Det finns en vetenskap om att tillägnandet av prosodi och uttal är något som man bäst tar till sig som liten och att förskolan därför är mycket viktigt. Detta för att den ger barnet en möjlighet att ta del av en naturlig språkinläring, vilket är nödvändigt för att utvecklas rent språkligt. Det finns en enighet bland språkforskare om att olika sätt att uttrycka sig samspelar med varandra och att ett barn som hittar rytmen i sång och musik, ofta går ett steg längre i sin språkliga utveckling. Detta för att känslan av att man lyckas uttrycka sig rent språkligt i sång och musik kan leda till att man blir mer motiverad till att uttrycka sig på andra sätt, exempelvis genom att röra sig, rita, tala eller skriva (Jederlund, 2002).

Svensson (1995:163) pekar också på sångens stora betydelse för språkutvecklingen. Detta för att rytmer ger lustkänslor och samhörighet, när man sjunger tillsammans och man kan använda sånger till att öva olika språkljud. Enligt Vesterlund (2003) är det viktigaste under musikstunderna att man har roligt tillsammans, då detta gynnar språkutvecklingen. Granberg (2000) menar att forskning visar på att ordförståelsen ökar när man sjunger och lyssnar på musik.

Barn med språksvårigheter, eller barn med ett annat modersmål än svenska i en svensk förskola, kan bli tysta därför att de har svårt att tala och uttrycka sig. Med hjälp av musik kan man utveckla dessa barns språk på ett roligt sätt och få dem att vilja prata (Jederlund, 2002). Winnberg (1990) menar att man genom musiken kan uttrycka sina känslor mer än genom det talade språket.

Jederlund (2002) ser en möjlighet i att arbeta med musik på ett sätt som nästan inte alls utvecklar språket. Om man som vuxen är väldigt styrande, om man gör allt för fort och inte ger någon tid till att reflektera, ger man väldigt lite plats för språket att utvecklas. Det är just i reflektionen som språket utvecklas, när man får tala om, rita, sjunga och skapa utifrån det man varit med om och dela det med andra i gruppen. Det är viktigt att pedagogerna har ett tydligt mål med musiken, för att barnen ska känna att det är meningsfullt. Barn märker om situationen är planerad och görs av ren rutin, eller om situationen är utformad utifrån någon som själv har ett intresse för musik. Enligt Vesterlund (2003) är det av stor betydelse att dokumentera det man gör med barnen, för att se och tolka den språkliga processen. Att filma och ta kort under sång – och musiksamlingarna, anteckna, utvärdera och samtala med både barn och pedagoger om det som skett, ser Vesterlund som olika sätt att dokumentera.

2.3 Sångsamlingen

Ett vanligt begrepp i förskolan är *samling*. Jag väljer däremot att använda begreppet *sångsamling* då min uppfattning är att en samling på förskolan ofta innehåller mycket annat än sång. Moment som kan ingå i en sångsamling är sång, rim och ramsor, rörelse och instrument.

2.3.1 Sång

Sundin (1995) menar att sången ofta är ett undersökande av olika toner och ljud. Sången kan även vara ett sätt att lösa problem, ett sätt att arbeta med problem som man har inom sig och ett verktyg för att uttrycka känslor, förmedla kontakt och överföra kunskap.

Bjørkvold (2005) ser också sången som ett sätt att uttrycka känslor, och menar att dessa känslor inte kommer fram i leken. Barnsången har flera funktioner som även talspråket har. Sången ger möjlighet till kontakt med andra, ny information och stärkande av identiteten. Kontaktskapandet har sin grund redan då barnet för första gången interagerar med sin mor och inser hur otrolig sången är som uttrycksmedel. Sången kan även bidra med nya kunskaper och ny information, och därmed ge oss lärdomar precis som talspråket. Vidare menar Bjørkvold att sången kan bidra till att stärka identiteten. Genom att sjunga kan man dela med sig av vem man är och hur man uppfattar sig själv till gruppen, sig själv och andra. Winnberg (1990) betonar vikten av att sjunga namnsånger i förskolan. Han menar att man genom sånger där man nämner barnets namn kan visa barnet att det syns och med det ge barnet en starkare självkänsla samt en bättre ställning i gruppen.

Enligt Sundin (1995) har sången en identitetsstärkande funktion. Sången kan bidra till att barnen känner tillhörighet till de andra i gruppen, då den blir ett gemensamt språk. Antal Lundström (1996) menar också att musiken är ett universellt uttrycksmedel och ett språk som alla förstår. I sången skapas roller och situationer som leder till att barnen utvecklar en förståelse för de andra i gruppen och gemenskapen i gruppen blir bättre. Jederlund (2002) ser musiken som ett kraftfullt redskap för att ge en känsla av gemenskap och tillhörighet, genom sånger, danser och musikrepertoarer som man delar. Om man låter invandrabarn få ta del av den svenska sångkulturen, kommer det att på ett roligt sätt, göra att dessa barn får känna tillhörighet och dessutom får de mycket träning i det svenska språket. Enligt Uddén (2004) är det nödvändigt att man sjunger mycket svenska sånger, för barnens språkliga utveckling. Hon menar att barn som har ett annat modersmål, till att börja med ska sjunga svenska sånger med texter som är konkreta och använda mycket rörelser för att öka förståelsen.

Uddén (2004) påpekar att man genom att ha samma rutin när det gäller exempelvis hur man börjar och slutar en samling, kan ge ”trygghet, gemenskap och samarbete” (Uddén, 2004:126). Uddén menar att sång är ett bra sätt att ge barnet en känsla av tillhörighet och trygghet och att det därför kan vara bra om pedagogerna tar hjälp av föräldrarna, för att få reda på vilka sånger barnet vanligtvis sjunger, för att kunna använda dessa på förskolan. Antal Lundström (1996) föreslår att om man arbetar i barngrupper där det finns barn som kommer från ett annat land, kan man arbeta med sånger från deras land och även låta föräldrar dela med sig om landet och musiken där. Enligt Antal Lundström, kan detta vara ett sätt att motverka främlingsfientlighet och förutfattade meningar hos barnen.

Uddén (2004) anser att det är viktigt att mindre barn får sjunga sånger med texter som de kan relatera till, exempelvis sånger om barn och djur eller sånger med starka känslor.

Man ska tänka på att välja enkla sånger som inte är för långa. Om sångerna är för svåra tappar barnet motivationen och glädjen, men genom att upprepa sånger och använda rörelser när man sjunger, kan man arbeta med lite svårare sångtexter. Det är viktigt att man är uppmärksam på hur barnen förstår och återger en sångtext. Detta för att veta hur man ska ge dem rätt stöd i deras språkutveckling. Det är ofta ett komplicerat språk i sångtexterna. Därför är det viktigt att man väljer sångtexter som barnen kan ta till sig, utan allt för mycket arbete. Vesterlund menar även att det är viktigt att man arbetar med texterna tills barnen har lärt sig dem och förstår texten (Vesterlund, 2003).

Om man arbetar med att lära in nya sånger kan man enligt Granberg (2000) presentera dessa sånger med konkret material, för att öka förståelsen för texten. Calderon (2006) anser också att man kan använda sig av konkreta föremål för att underlätta för barnen att komma ihåg och för att öka förståelsen. Uddén (2004) menar att man förutom att öka förståelsen även ökar barnens förmåga att leva sig in i sångtexten. Att göra barn nyfikna när man ska lära ut en ny sång är något som Jernström och Lindberg (1995) pekar på som viktigt.

Enligt Jernström & Lindberg (1995) är sången ett bra verktyg för att minnas. Rauscher (1998) menar att musik förstärker den kognitiva förmågan, bland annat minnet. Vesterlund (2003) föreslår att man kan inleda sånger genom att med händerna klappa rytmen. Det blir lättare för barnen att minnas om de fått höra rytmen innan de sjunger.

Man bör endast använda musik som engagerar barnen, som de kan relatera till när man arbetar med yngre barn och musik. Man ska använda sånger och annat som barnet känner igen sig i, men som även innehåller något nytt och betydelsefullt. Då får man barnen intresserade och de får därmed lättare att minnas (Antal Lundström, 1996).

Enligt Winnberg (1990) är det viktigt att vara uppmärksam på hur mycket barnen orkar en viss dag. Han menar att om man musicerar med barnet när det inte vill göra det, kan det bli en negativ erfarenhet.

Granberg (2000) betonar att det är viktigt att upprepa när man arbetar med mindre barn. De lär sig genom att göra något många gånger. När de gör något flera gånger, känner de även igen det, vilket ger trygghet. Winnberg (1990) ser också positivt på upprepandet av sånger och menar att sjungandet av samma sång varje dag, under en period, leder till att barnen känner sig trygga i sin omgivning.

2.3.2 Rim och ramsor

Rim och ramsor utvecklar språket, genom att barnen får träna uttal och de lär sig nya ord och begrepp. Genom att använda rim och ramsor får man en ökad rörlighet i muskler som finns i ansikte och talorgan vilket gynnar talspråkutvecklingen (Granberg, 2000). Vesterlund (2003) menar att rim och ramsor hjälper barnen att hitta språkrytmen, vilket gör det lättare för barnen att uppfatta språkljud och språkmelodi. Barnen får också hjälp att minnas ”ord, text och melodi” (Vesterlund, 2003:30).

Enligt Waterson (1991) kan barnet lära sig att producera längre yttranden genom barnrim, då den formen som barnrim utgör, är något som barnet kan använda sig av i leken. Waterson menar att barnet måste ha förmågan att dela upp barnrimmet i mindre bitar, för att ha möjlighet att lära sig det. Detta sker enligt Waterson genom de prosodiska mönster som finns i texten, bland annat rytm, melodi och rim och är något som barnet lärt sig att använda till exempel i sitt joller eller i sina monologer, vilket gör att de har en viss förkunskap för att klara barnrimmens långa texter. Waterson visar i sin undersökning att en pojke efter att ha lärt sig flera barnrim, också kunde återge berättelser och att han ökade sina yttranden till högst 9 ord. Waterson diskuterar vidare att man kan hävda att barn utvecklar sin yttrandelängd oavsett om de får ta del av barnrim eller inte, men menar att barnrimmen är av stor betydelse för att förstärka utvecklingen av barnets allt längre yttranden. Enligt Waterson har barnet, när det klarar av att återberätta barnrim och mindre berättelser, tillägnat sig stor kunskap i hur man tar itu med längre texter. Med hjälp av de prosodiska mönstren har de lärt sig hur man kan dela upp längre texter i små bitar, vilket enligt Waterson är viktigt då de sedan i det muntliga samtalet möter långa tallängder.

Enligt Granberg (2000) är rim och ramsor viktiga för språkutvecklingen och att barn som fått möjlighet till detta gynnas i sin läs- och skrivinlärning. Granberg menar att rytmen i ramsan, och rimmets förmåga att väcka tankar ökar ordförståelsen och att de rörelser som ofta används gör att orden i texten förankras, både genom hörseln och

kroppen. Barnet börjar runt ett och ett halvt års ålder intressera sig för rim och ramsor. Barnet kan genom dessa upptäcka likheter mellan hur ord ser ut och låter. Med hjälp av denna kännedom, kan barnet senare upptäcka sambandet mellan bokstav och ljud, knäcka skriftkoden (Söderberg, 1996:17).

Calderon (2006) framhäver att sång, musik och ramsor är lustfyllt för barn och gör att de på ett lätt sätt tar till sig språkets ljud och melodi. För barn som inte har svenska som modersmål, kan de genom sången och ramsorna få stöd för minnet av ord och meningar. Detta för att frekvensen av ord inte är så hög i en sång och att det genom rytm och musik blir lättare att minnas. Calderon betonar att för barnen kända ord i ramsorna är speciellt viktigt för de som ännu inte har en bra grund i det svenska språket. I annat fall, blir ramsorna inte något som verkar språkutvecklande, utan endast som något man lär sig utantill.

2.3.3 Rörelse

Enligt Sundin (1995) startar musik rörelse hos barn. Granberg (2000) menar också att mindre barn rör sig då de hör sång och musik och när de rör sig, stimuleras de till att göra egna ljud. Hon påpekar att man i många barnsånger endast sjunger, utan att använda rörelser. Om man använder rörelser till sångerna så får barnet lära sig språket utifrån flera sinnen samtidigt vilket underlättar förståelsen, och genom att sjunga med rörelser får de barn som inte har tillägnat sig språket vara delaktiga i valet av sång genom att de kan visa sitt val med rörelser. Genom rörelserna kan de också vara med i sången, menar Granberg.

I arbetet med rörelser menar Jederlund (2002) att man tränar kroppsspråk. Genom rörelserna blir barnen stimulerade, vilket stödjer deras utveckling på många områden. Rent språkligt bidrar rörelser till att man med hela kroppen får uppfatta melodi och rytm i språket. Genom rörelserna får barnen även uppleva och lära sig ord och begrepp. Enligt Vesterlund (2003) ska man berätta, visa och vara tydlig när man presenterar nya sånger för barnen och sjunga samma sång om och om igen. Hon betonar att det framförallt är viktigt då man arbetar med barn som är flerspråkiga, då det ofta är med kroppen som budskapet bäst går fram, med olika rörelser. När barnen imiterar dessa, lär de sig orden. Vidare menar Vesterlund att det är viktigt att ”grundrörelserna (krypa, hoppa, åla, gå, springa osv.)” (Vesterlund, 2003:30) fungerar på ett bra sätt innan barnet börjar i skolan. Kroppsuppfattning och koordinationsförmåga är något som Granberg (2000) betonar när det gäller rörelser. Hon menar att barnen genom rörelser utvecklar sin motorik i hand och fingrar samt ögon och därmed får en bättre kroppsuppfattning.

2.3.4 Instrument

Genom att spela instrument kan man styrka motoriken hos barnet på ett roligt sätt (Vesterlund, 2003). Granberg (2000) anser att det är bra om pedagogerna använder instrument under sångsamlingen. Då går det bättre att följa rytmen, sjunga samstämmigt och att röra sig till texten. Granberg menar att man, när man väljer instrument, ska tänka på att de mindre barnen inte är fullt utvecklade motoriskt, vilket gör att de inte kan använda alla instrument. Granberg menar även att mindre barns simultanförmåga inte är fullt utvecklad, vilket gör att de inte kan både sjunga och spela på samma gång. De ägnar sig därför åt att göra en sak i taget. Uddén (2004) anser att instrument som är lätta

att hantera, ger hjälp till barnen att kunna återge den rytm som språket har i ramsor och sånger och att instrument som ”claves (rytmpinnar) och äggmaraccas” (Uddén, 2004:129) är något som barn kan spela på från tidig ålder. Uddén betonar dock att det är viktigt att inte börja spela instrument till sång med barnen för tidigt. Detta för att de behöver koncentrera sig på en sak i taget.

3. Material och metod

Som metod använde jag mig av en kvalitativ undersökning med observationer och intervjuer för att ta reda på hur svenska pedagoger arbetade med sång i förskolan, i syfte att besvara mina frågeställningar.

En enkätundersökning hade inte varit en bra metod för min undersökning, då jag valt att jämföra hur pedagoger på två förskolor arbetar med sånger. Då dessa deltagare är så få till antalet, är det inte lämpligt att göra en enkätundersökning. Bjurwill (2001:40) menar att enkätmetoden lämpar sig för många personer. Dessutom ger enkäter inte någon möjlighet till fördjupning av svar, vilket är något som jag vill ha möjlighet till i min undersökning. Intervjun ger däremot möjlighet till utveckling av tankar och frågor som visar sig vara särskilt intressanta. Bryman (2002) beskriver just detta med att det inte finns möjlighet i enkäten att följa upp frågor för att få informanten att gå djupare in på ett område.

Jag observerade och intervjuade tre kvinnliga förskollärare från två olika förskolor. Jag fick hjälp av barn- och ungdomskansliet i en kommun i Stockholmstrakten med att hitta en lämplig förskola som bestod av enbart barn med ett annat modersmål än svenska. Jag hade även kontakt med en VFU-samordnare, också i en kommun i Stockholmstrakten, som gav mig förslag på en förskola där det endast gick barn med svenska som modersmål. Pedagogerna blev därefter tillfrågade via mail om de ville delta i min undersökning. De båda undersökningsområdena låg i närheten av varandra, men i olika kommuner. Jag kallar förskolorna som jag undersökte för förskola A och förskola B, där förskola A endast hade barn med svenska som modersmål, medan förskola B endast hade barn med ett annat modersmål än svenska. Förskola A hade barn i åldern 1-3 år och förskola B hade barn i åldern 1-7 år. Det stora åldersspannet på förskola B berodde på att det fanns barn med ett annat modersmål än svenska som behövde mer tid på sig i förskolan innan de började skolan. Det berättade en pedagog för mig under mitt första besök där. Under observationerna deltog även flera pedagoger, men de jag valde att observera särskilt var de som ledde sångsamlingarna.

3.1 Observation

Jag gjorde ett tidigt besök på förskola B, för att få mer inspiration till val av metod. Då var jag med på deras sångsamling och satt även ner och samtalade en timme med de pedagoger som skulle leda sångsamlingen. Bryman (2002) menar att det är positivt att lära känna den miljö som intervjupersonerna befinner sig i, när det gäller det område

man är intresserad av. Detta gör att det blir lättare att tolka och förstå det som intervjupersonerna delar med sig av. Den pedagog som jag bestämde mig för att observera och intervjua på förskola A, blev sjukskriven då vi bestämt träff, vilket gjorde att besöket blev inställt. Jag träffade henne dock en gång innan jag kom för att göra mina undersökningar. Då träffades vi bara och pratade, eftersom vi träffades på en dag då de inte hade sångsamling. Däremot fick jag se det rum där de brukade ha sångsamling och hon berättade lite kring hur samlingarna brukade se ut.

Mina observationer gjorde jag genom att vara med under ett antal sångstunder på förskolorna för att se hur de arbetade med sånger vanligtvis, samt genom att jag observerade hur pedagogerna vid ett tillfälle lärde ut en av mig given sång. Sången valde jag ut efter att jag först hade tagit reda på vilka sånger de vanligtvis använde sig av i förskolorna. Därefter föreslog jag en sång som låg nära den typ av sånger som de brukade sjunga. Detta gjorde jag för att situationen skulle bli så naturlig som möjligt för både barn och pedagoger. Jag diskuterade fram en sång tillsammans med pedagogerna, då jag ansåg att de behövde kunna sången de skulle lära ut för att inte behöva lägga ner för mycket jobb på att lära sig den själva. Jag ville även att båda förskolorna skulle lära ut samma sång, för att det skulle bli lättare att jämföra resultaten. Valet av sång blev *Mössens julafton*.

De sångsamlingar jag observerade var storsamlingar som förskolorna hade en gång i veckan. Jag valde att observera just dessa då de små samlingarna på avdelningarna inte bara innehöll sång och musik, vilket var det jag skulle observera. Under sångsamlingarna deltog jag inte aktivt, utan koncentrerade mig på att anteckna det jag såg för att minska risken att komma ihåg fel eller glömma bort när jag väl satte mig ner för att anteckna vad jag sett. På både förskola A och B satt barn och pedagoger i en ring under sångsamlingen. Jag satt lite utanför ringen, för att inte barnen skulle titta allt för mycket på mig och tappa koncentrationen. Det var bara några barn som tittade och var nyfikna över vad jag gjorde på båda förskolorna, men endast en liten stund. Sen glömde de bort mig. Till sångsamlingarna hade jag ett observationsschema med några punkter, som jag strukturerade mina anteckningar under. Dessa punkter var:

- ✓ Sånger
- ✓ Instrument
- ✓ Inledning
- ✓ Konkret material
- ✓ Samtal och frågor om sångerna
- ✓ Rörelser
- ✓ Avslutning

Jag bad en pedagog att fotografera under den första samlingen jag observerade på förskola A, medan jag antecknade. Jag gjorde detta för att bättre komma ihåg situationen och kunna gå tillbaka till den. Jag ville inte riskera att jag inte skulle hinna

med att anteckna allt det som kunde vara av intresse under själva observationen. Jag hade satt i nya batterier i kameran för att allt skulle fungera, men under samlingen tog batterierna slut. Det visade sig att det var något fel på kameran. Den pedagog som hjälpte mig att fotografera, hann ändå få med några bra kort. Det jag insåg efter den första observationen, var att bilderna inte hjälpte mig. Fotografierna fångade inte det jag ville undersöka, mer än användningen av konkreta föremål. Därför bestämde jag mig för att inte använda mig av kamera under den fortsatta delen av undersökningen. En filmkamera eller en bandspelare hade varit bättre att använda i mitt fall. Då hade jag fångat det som för min undersökning var väsentligt, nämligen hur pedagogen som ledde samlingen, presenterade olika sånger och samtalade med barnen.

Jag funderade på att spela in sångsamlingen på bandspelare, för att försäkra mig om att mina anteckningar stämde och för att vara säker på att få med allt, men Bryman (2002) påpekar att bandspelaren kan vara svår att använda i en miljö där det är mycket ljud, då mikrofonen fångar upp dessa. Därmed valde jag att avstå från det, då det ofta är mycket ljud i en förskolemiljö, framförallt under sångsamlingen. Filmkameran valde jag att avstå från, för att inte påverka undersökningssituationerna alltför mycket och för att inte barnen skulle bli alltför distraherade. Jag är medveten om att min närvaro kan påverka undersökningssituationernas beteende.

Efter observationerna skrev jag rent mina anteckningar direkt för att inte glömma bort situationen och för att förstå mina anteckningar. Jag använde samma punkter som i observationsschemat för att lätt kunna jämföra resultaten mellan de två förskolorna. Jag kommer att redovisa samtliga observationstillfällen i förskola A först, och därefter mina observationer i förskola B.

3.2 Intervjuer

Efter observationerna gjorde jag kvalitativa intervjuer med undersökningssituationerna. Dessa intervjuer spelade jag in på bandspelare för att lättare kunna följa med i samtalet och inte behöva koncentrera mig på att anteckna. Inför intervjuerna sammanställde jag en översikt över de områden jag skulle komma att beröra under intervjun. Denna översikt skickades till förskolorna två dagar innan intervjun. Översikten bestod av följande punkter:

- ✓ Syften och mål med sång- och musiksamlingen
- ✓ Planering av samlingen
- ✓ Val av sånger
- ✓ Instrument
- ✓ Sångens och musikens påverkan på barns utveckling
- ✓ Barns förståelse av sångtexten.

Jag ville att pedagogerna skulle ha möjlighet att tänka igenom de olika punkterna för att inte bli överraskade vid intervjun och inte kunna svara. Däremot gav jag dem inte de frågor jag tänkte ta upp. Jag färdigställde ett frågeschema före intervjuerna med öppna frågor som gav möjlighet för informanterna att fritt formulera sig. Då jag ville gå

djupare för att ta reda på deras tankar om sång, ansåg jag att öppna frågor var det bästa sättet för att få reda på deras personliga tankar.

Bjurwill (2001) diskuterar kring olika metoder och anser intervjumetoden vara den bästa när man ska ta reda på en persons tankar eller åsikter om något. I Ekholm (2002) diskuteras kring intervjumetoden som användbar då man inte har någon tidigare kunskap inom området och den ger på ett lätt sätt chans till fördjupning inom det som man är intresserad av.

På båda förskolorna gjordes intervjun på samma dag som observation 3, men efter samlingen. Att jag valde att lägga intervjuerna efter att jag gjort alla observationer var för att jag inte ville påverka hur undersökningsspersonerna skulle leda samlingarna.

På förskola A intervjuade jag pedagogen i ett personalrum. Det var efter sångsamlingen då all annan personal åt lunch med barnen. Det var därför ingen som kom in och störde. I personalrummet fanns två soffor som var ställda mot varandra med ett bord emellan. Jag satt i den ena soffan och pedagogen satt i den andra soffan. Hon hade bandspelaren bredvid sig för att hennes röst skulle höras bra på inspelningen. Jag antecknade också under intervjun, ifall det skulle bli något fel på bandspelaren. Intervjun tog ca 25 minuter.

På förskola B skedde intervjun också i personalrummet. Det var en lugn miljö och övriga pedagoger visste att vi hade intervju, så ingen kom in och störde. Vi hade suttit och pratat i det rummet tillsammans förut. Därför kändes det inte främmande för mig heller. Då det var ett rum som pedagogerna kände sig hemma i, var stämningen väldigt avslappnad. Jag valde att intervjua pedagogerna på förskola B i tillsammans, då de gemensamt ledde sångsamlingarna. Under intervjun satt vi runt ett ovalt bord. Jag satt på ena långsidan av bordet och de två pedagogerna som jag intervjuade satt på andra långsidan. De hade bandspelaren på sin sida, precis som pedagogen på förskola A för att de skulle höras bättre på inspelningen. Även under den här intervjun antecknade jag under tiden. Till att börja med satt vi ner och fikade. Den stunden gjorde också att det kändes avslappnat. Jag följde inte frågeschemat helt, då pedagogerna ofta kom in på punkter som jag tänkt fråga om senare. Därmed ändrade jag mina frågor under intervjun. Den del av vårt samtal som jag spelade in tog ca 20 minuter. Totalt samtalade vi i ca 35 minuter, en stund före intervjun och en stund efter intervjun.

Efter intervjuerna transkriberade jag det inspelade materialet. Därefter sorterade jag in de svar jag fått under de olika rubriker jag skickade till pedagogerna inför intervjun. Jag valde att inte citera ordagrant vad pedagogerna sa vid intervjun, utan skrev det som löpande text. Jag gjorde så därför att alla de mellanord som pedagogerna använde då de funderade på vad de skulle säga, skulle ha gjort resultatbeskrivningen av intervjuerna dels väldigt lång, dels väldigt svår att följa.

4. Etik

Under min planering av undersökningen har jag tagit del av Bryman (2002) och forskningsetiska principer av Humanistisk- Samhällsvetenskapliga forskningsrådet (1990). Bryman (2002) skriver följande:

Eventuella respondenter måste ges en trovärdig anledning till varför de ska delta i och kanske lägga värdefull tid på att svara på frågor i en viktig intervju som ingår i en vetenskaplig undersökning (Bryman, 2002:130)

Jag har skriftligt informerat deltagarna i undersökningen om syftet med min undersökning och hur jag har tänkt genomföra den. Jag har även varit noga med att informera om de inslag i undersökningen som kan komma att kännas obekväma för deltagarna. Till exempel ska jag använda kamera under observationerna och spela in intervjuer på band och dessutom ska pedagogerna själva få delta i undersökningen genom att jag ger dem en given uppgift. Jag har betonat att deltagandet är frivilligt, samt förklarat att de när som helst kan dra sig ur undersökningen. Detta gjorde jag för att de inte skulle känna att det inte finns någon återvändo om de väl gått in i undersökningen. Jag har även varit noga med att informera om att de uppgifter som jag samlar in, endast kommer att användas i forskningssyfte och att ingen av deltagarna kommer att kunna identifieras, mer än genom yrkestitel, utbildning och ålder. Jag har uppmärksammat undersökningsspersonerna om att det finns möjlighet att ta del av den färdigställda rapporten, om intresse finns.

5. Resultat

Jag var med under 3 sångsamlingar på varje förskola. På förskola A gick det 2 veckor mellan sångsamling 1 och 2. Mellan sångsamling 2 och 3 gick det 1 vecka. På förskola B gick det 1 vecka mellan sångsamling 1 och 2. Mellan sångsamling 2 och 3 gick det 10 dagar. Anledningen till detta var att sångsamlingarna endast var 1 gång i veckan på de båda förskolorna och jag fick anpassa mig till de tider som fungerade för dem. Varje sångsamling varade ca 30 min. Resultaten från samlingarna redovisas som sångsamling 1, 2 och 3 under respektive förskola. Inledningsvis i avsnitt 5.1 redovisar jag resultaten från de observationer jag gjort under sångsamlingarna och i avsnitt 5.2 redovisar jag resultaten från intervjuerna.

5.1 Observationer

Här presenteras resultaten från de observationer jag gjort på de två förskolorna. Jag kallar dem förskola A och förskola B, där förskola A har barn med svenska som modersmål, medan förskola B har barn med ett annat modersmål än svenska. Jag har valt att redovisa resultaten enligt de punkter som jag tog upp när jag presenterade mitt val av metod: Sånger, Instrument, inledning, konkret material, samtal och frågor om sångerna, rörelser och avslutning. Sångtitlar står med kursiv text och både i resultatbeskrivning och bilaga står dessa i bokstavsordning. Hela sångtexter har jag lagt som bilaga. I resultatbeskrivningen kommer jag att kalla undersökningsspersonen från förskola A för pedagog 1 och från förskola B pedagog 2 och 3, då deras sångsamlingar leddes av två pedagoger.

5.1.1 Förskola A: Samling 1

Det är ca 20 barn som deltar i sångsamlingen. Under sångsamlingen förekommer några klassiska barnsånger, men även ett antal nyare sånger. De handlar bland annat om djur och olika karaktärer som är välkända för barnen, exempelvis Pippi Långstrump och Karlsson på taket. En del sånger har ett lugnt tempo och andra sånger går lite snabbare. Under sångsamlingen spelar pedagog 1 gitarr. De sånger som förekommer under sångsamlingen är:

Bamse

Bä bä vita lamm

Det satt två katter på ett tak

Dykaren

Hej då- sången

Här kommer Pippi Långstrump

Imse vimse spindel

Karlsson på taket

Nu så ska vi sjunga

Lille katt

Nu så ska vi sjunga

OA hela natten

Startsången

Tumme röd och tumme blå

Upp och hoppa sången

Vädersången

Inledning av sångsamling

Det är vanligt på många förskolor att man har en inledningssång, vilket förskola A har. Innan sångsamlingen börjar samtalar och sjunger pedagogerna med barnen.

Innan alla barn är på plats, tar en flicka fram ett gosedjur som föreställer ett lamm, och berättar att hon har ett "bä bä vita lamm". Pedagog 1 tar direkt upp sången "bä bä vita lamm" och spelar gitarr till. Några flickor som redan sitter i ringen sjunger med.

När alla barn har satt sig i ringen, börjar pedagogerna spela på gitarren och de sjunger *Startsången*.

Konkret material

Pedagog 1 använder konkret material till några sånger. Hon använder sig av material som enkelt går att göra på en förskola.

Bilder:

Pedagog 1 visar bilder före några sånger. Bilderna är ritade för hand på stora papper. Hon pratar inte kring bilderna, men frågar barnen vilken sång de tror att de ska sjunga, då de ser bilden. De sånger som presenteras med bilder är *Bä, bä vita lamm*, *Dykaren*, *Imse vimse spindel* och *Det satt två katter på ett tak*. Till sången *Bä, bä vita lamm* visar hon en bild med ett lamm, en ullsäck, en helgdagsrock, en söndagskjol och ett par strumpor på. Till sången *Dykaren* visar hon upp en bild på en dykare. Sången *Imse vimse spindel* får en pojke introducera genom att visa upp en bild på en stor spindel för de andra i gruppen. Den sista sången som introduceras med en bild är *Det satt två katter på ett tak*. Bilden föreställer ett hus och på husets tak sitter två katter. Den visas upp av pedagog 1.

Hattar:

Ramsan *Tumme röd och tumme blå* börjar så här:

Det här är tumme röd.

Och det här är tumme blå.

Och dom har sina hattar på.

Till ramsan sätter pedagog 1 på sig en röd hatt på den ena tummen och en blå hatt på den andra tummen.

Samtal och frågor om sångerna

Pedagog 1 inleder några sånger med att samtala med barnen och ställa frågor till dem. Hon uppmuntrar också förslag från barnen. Hon samtalar inte mycket om innehållet i sångerna, bortsett från *Vädersången*.

Bamse

En pojke föreslår att de ska sjunga om Bamse. Pedagog 1 tar därefter upp sången.

Vid ett tillfälle ropar en pojke att de ska sjunga en sång en gång till. Pedagog 1 svarar med glad röst:

– Ja, vi sjunger en gång till.

Karlsson på taket

Pedagog 1 förbereder barnen på vad de ska sjunga före varje sång, genom att berätta vilken sång. Hon ställer ofta frågan: Kommer ni ihåg? När de ska sjunga sången *Karlsson på taket*, ställer hon följande frågor till barnen:

Vad tror ni om Karlsson?

Hur ser Karlsson ut?

Är det något speciellt med Karlsson?

Har vi propeller på ryggen?

Barnen får svara på frågorna och beskriva och berätta om Karlsson. Det är många barn i barngruppen och de flesta vill säga något, vilket bidrar till ett myller av barnröster.

Flickorna är mest ivriga över att få säga något. Speciellt en flicka som sitter närmast pedagog 1. Flickorna försöker överrösta varandra för att få sina röster hörda. Pedagog 1 låter alla barn som vill, få säga något, och börjar efter en stund med att man får räkka upp handen. När hon frågar hur Karlsson ser ut, svarar en pojke att Karlsson har blåa byxor. Pedagog 1 ställer då frågan vad som är speciellt med Karlsson. En flicka påpekar att Karlsson har en mun, vilket får pedagogen att närmare förklara vad hon vill ha tag på. Hon frågar därför vad Karlsson har som inte vi har. En flicka svarar då att han har en näsa. Pedagog 1 säger då:

– Han har något på ryggen.

Då ropar många barn i kör:

– En propeller.

Ytterligare en fråga som de flesta barn svarar på i kör är:

– Har vi propeller på ryggen?

– Nej, ropar barnen.

Vädersången

Pedagog 1 inleder sången med att fråga barnen vilket väder det är och uppmanar dem att titta ut genom fönstret. Flickorna och pojkarna tittar ut och får därefter svara på frågan. En flicka säger att det är soligt. Pedagog 1 frågar då var solen är och om man kan se någon sol. Det kommer både ja och nej från både flickor och pojkar, även om flickorna är de som hörs mest. Pedagog 1 säger själv att det är lite kyligt och förklarar därefter vad ordet kyligt betyder.

Rörelser

Många rörelser görs med händer och fötter. Till ett antal sånger hoppar barnen upp och ner på golvet som enda rörelse.

Bä bä, vita lamm: En version av *Bä bä, vita lamm* går som vanligt, bortsett från strofen: ”Har du någon ull”, där den här versionen går: ”Har du någon ullirullirull”. Under den strofen gör barnen rörelser genom att snurra händerna runt varandra. Efter strofen ”helgdagsrock åt far”, ropar de i den här versionen: ”Yeah”, samtidigt som de sträcker upp ena armen i luften med knuten näve.

Dykaren: Inledningen på sången ”Jag är en dykare, jag dyker ner. Blubb, blubb, blubb, blubb.” visas barnen riktningen genom att de pekar nedåt. Därefter kommer ”Jag har en lampa med så att jag ser. Blubb, blubb, blubb”. Det visar de genom att låtsas hålla i en ficklampa och föra handen i sidled. När strofen ”Och när jag vill upp, så drar jag i ett rep, blubb, blubb, blubb” kommer, låtsas de dra i ett rep med en hand i taget för att ta sig uppåt. ”Så öppnar jag luckan” visas genom att de låtsas öppna en lucka med ena handen. Det sista i sången är ”och slänger ut en fisk” och kommer efter ”Så öppnar jag luckan” med en paus emellan. Då låtsas de slänga bort något med ena handen.

Imse vimse spindel:

Bamsespindeln: Barnen och alla pedagoger som deltar i sångsamlingen står upp och gör stora rörelser med ben och armar. Även pedagog 1 som leder samlingen står upp och spelar gitarr och gör rörelser.

Pyttespindeln: Alla sitter ner och gör små rörelser med fingrarna. De sjunger även med liten och pipig röst.

Nu så ska vi sjunga: Till första versen görs inga rörelser. Därefter byter de ut ”sjunga” mot ”klappa”. Då klappar barnen med händerna. Jag uppmärksammar att både pojkar och flickor är med i rörelserna. ”Klappa” byter de därefter ut mot ”stampa”. De stampar med fötterna i golvet. ”Stampa” byter de ut mot ”viska”, då inga rörelser görs, men alla sjunger med väldigt mjuk och försiktig röst. ”Viska” byter de ut mot ”vinka” då de

vinkar med ena handen. ”Vinka” byter de ut mot ”blinka”. Pedagog 1 visar hur man blinkar med ögonen. Till sist byter de ut ”blinka” mot ”bumpa” då de gungar fram och tillbaka på rumpan, först på den ena sidan och sedan på den andra sidan.

Pippi Långstrump: Barnen hoppar på golvet hela sången. De ställer sig upp och hoppar utan anvisningar från pedagog 1. Barnen sjunger inte så mycket. De yngsta barnen hoppar inte, utan sitter still på golvet och tittar på de barn som hoppar. Det är mest flickor som hoppar. Alla pedagoger applåderar åt barnen när sången är slut och även barnen applåderar.

Tumme röd och tumme blå: Pedagog 1 inleder ramsan med att knacka på gitarren. Barnen ropar: ”Kom in!”

Därefter börjar ramsan och pedagog 1 tar fram sina tummar. På ena tummen har hon en röd hatt och på den andra har hon en blå. Hon dramatiserar ramsan med hjälp av rörelser. I ramsan gör tumme röd och tumme blå olika saker. Tumme röd nickar och gömmer sig. Då visar pedagog 1 detta med den tummen som har en röd hatt på sig. Tumme blå vickar och gömmer sig. Detta visar hon med den tumme som har en blå hatt på sig.

Upp och hoppa sången: Pedagog 1 säger vid ett tillfälle: ”Nu gör jag så här”, och drar därefter på strängarna på gitarren. Då ställer sig många barn upp och hoppar och dansar. De flesta är flickor. Även där börjar barnen röra sig utan anvisningar från pedagogen. Pedagogerna står också upp och dansar, bortsett från pedagog 1 som leder sångsamlingen och en som sitter ner med ett litet barn i sitt knä. I sången sjunger man ”Sidan och sidan och framåt och bakåt”. Då hoppar pedagogerna i dessa riktningar, men barnen hoppar bara upp och ned. Pedagog 1 sitter ner och spelar. När sången är slut, applåderar alla pedagoger.

Vädersången: ”Jag öppnar fönstret” visas genom att barnen låtsas öppna ett fönster. ”Och tittar ut” gör de genom att hålla en hand över ögonen som de kikar under. Därefter kommer ”Hej vädret, här är jag” då barnen vinkar med ena handen. ”Det är kyligt idag” visas genom att de håller om sig själva för att visa att de fryser.

Avslutning

Sångsamlingar på förskolan avslutas ofta med en avslutningssång för att tydliggöra för barnen att samlingen är slut.

Som avslutning på den här sångsamlingen sjunger de en hej då- sång. De sjunger hej då till en avdelning i taget, som därefter får gå från sångsamlingen.

5.1.2 Förskola A: Samling 2

Mellan sångsamling 1 och 2 har det gått 2 veckor. Antalet barn som deltar i sångsamlingen är ca 25. Under denna observation är några pojkar okoncentrerade och gör mycket annat än att delta i sången, vilket gör det svårt att ge ett exakt antal på hur många barn som är delaktiga. På den här samlingen återkommer några sånger som även fanns med under sångsamling 1. Några av de klassiska barnsångerna som de sjöng under sångsamling 1 är inte med under denna samling och antalet sånger på den här

sångsamlingen är färre än under sångsamling 1. Något som är nytt för den här samlingen är att pedagog 1 tar upp en julsång. Pedagogen spelar gitarr även under denna sångsamling. De sånger som ingår är:

Blinka lilla stjärna

Dykaren

Elefantsången

En sockerbagare

Hej då- sången

Här kommer Pippi Långstrump

Imse vimse spindel

Startsången

Tumme röd och Tumme blå

Upp och hoppa sången

Var bor du lilla råtta

Inledning av sångsamling

Pedagog 1 samtalar och sjunger med barnen innan sångsamlingen har börjat, vilket hon även gjorde under sångsamling 1. Inledningssången är samma sång som de sjöng under sångsamling 1.

Innan sångsamlingen börjar, vill en flicka sjunga om Pippi Långstrump. Pedagog 1 förklarar att de ska göra det sen, men börjar ett samtal med flickan om poliserna ”Kling och Klang” i Pippi Långstrump. Därefter börjar pedagog 1 sjunga en sång om poliserna och spela gitarr till. När hon sjungit klart sången, börjar en flicka sjunga:

- O, blommorna är vackra..

Det är från sången *Och nu så vill jag sjunga*. Pedagog 1 börjar direkt spela sången på gitarr och de sjunger den tillsammans. Några andra flickor sjunger också med. Pedagog 1 uppmärksammar något på en flickas tröja. Därefter börjar ett samtal om kläder. Det är flickor som samtalar med pedagog 1. Pedagog 1 börjar därefter spela *Startsången* som inledning till sångsamlingen.

Konkret material

Det material som pedagog 1 använder sig av under den här sångsamlingen är av samma sort som under sångsamling 1. Hon använder sig även här av bilder och hattar. Den enda skillnaden är att hon använder några nya bilder.

Bilder:

Pedagog 1 visar bilder för några sånger. De sånger som blir presenterade med bilder är: *Imse vimse spindel*, *Var bor du lilla råtta*, *Blinka lilla stjärna*, *Dykaren*, *Elefantsången* och *Tio ballonger och en igelkott*. Till sången *Imse vimse spindel* visar hon upp en bild på en spindel. Det är samma bild som hon använde under den första observationen. *Var bor du lilla råtta* presenteras med en bild på en råtta som står på en hatt. Hatten har en dörr och fönster med gardiner i. Bilden som introducerar sången *Blinka lilla stjärna* är ett vitt papper med många gula stjärnor på. Till sången *Dykaren* visar pedagog 1 en bild på en dykare. Det är också samma bild som hon visade under min första observation. *Elefantsången* inleds även den genom att hon visar upp en bild. Den visar en elefant. Den sista sången som introduceras med en bild är *Tio ballonger och en igelkott*. Bilden visar tio ballonger i olika färger och en igelkott.

Hattar:

Pedagog 1 sätter på sig en röd hatt på den ena tummen och en blå hatt på den andra och börjar ramsan *Tumme röd och Tumme blå*.

Samtal och frågor om sångerna

Pedagog 1 samtalar med barnen mellan sångerna, men samtalar inte om innehållet i sångerna. Hon ger barnen möjlighet att uttrycka sina tankar. Hon förbereder barnen på vilken sång de ska sjunga.

Blinka lilla stjärna

Pedagog 1 visar upp en bild på stjärnor. Då säger en flicka:

- Blinka lilla stjärna.
- Det är blinka lilla stjärna, svarar pedagog 1 henne.

Sedan frågar pedagog 1 alla barn om hon kan få se några blinkande stjärnor. Därefter börjar de sjunga *Blinka lilla stjärna*.

En sockerbagare

Pedagog 1 berättar för barnen att de om ungefär tre veckor, ska sjunga luciasånger och att de därför ska börja öva lite på sockerbagaren. Hon frågar:

- Är ni med med lite rörelser?

Efter det börjar hon spela och sjunga sången *En sockerbagare*.

Här kommer Pippi Långstrump

– Nu har det gått en vecka sen Pippi- festen, berättar pedagog 1 för barnen, men avbryts av en flicka som säger:

– Jag fick choklad i guldpengen.

– Jaha, svarar pedagog 1. Därefter fortsätter hon med att få barnen att minnas att de sjöng många Pippi- sånger på Pippi- festen och berättar att de nu ska sjunga den vanliga Pippi- sången. Därefter börjar de sjunga *Här kommer Pippi Långstrump*.

Imse vimse spindel

Efter att pedagog 1 visat upp en bild på en spindel, förklarar hon för barnen att de ska börja med att sjunga om den vanliga spindeln. Sen ställer hon frågan:

– Är ni med alla spindlar?

Några barn svarar ja, men de flesta förbereder sig inför rörelserna. Det kunde jag se genom att de började sätta fingrarna på rätt plats. Pedagog 1 uppmärksammar en flicka som gör sig redo för sången och säger till henne:

– Bra. Du är med! Pedagog 1 nämner flickan vid namn när hon tilltalar henne.

När de hade sjungit sången en gång, säger pedagog 1 att de ska ta pytte- spindeln. Hon gör sin röst liten och frågar barnen om de kan sjunga med jätteliten röst. De sjunger sången en gång. Efter den omgången, förklarar pedagog 1 att de ska sjunga om bamse- spindeln. När de sjungit om bamse – spindeln, säger hon till barnen:

– Nu tar vi busiga spindeln.

När de sjungit sången klart, ropar ett barn:

- Den igen, den igen!
- Den igen. Jag tror att...

Pedagog 1 säger aldrig klart meningen, utan tar upp en bild på tio ballonger och en igelkott, vilket jag nämnde tidigare. Med den bilden inleder hon sången *Tio ballonger och en igelkott*.

Rörelser

De sånger som även sjöngs under min första observation har jag redan beskrivit rörelserna till. Därför hänvisar jag här till avsnittet **5.1.1** där rörelser till sångerna *Dykaren*, *Här kommer Pippi Långstrump*, *Startsången*, *Tumme röd och Tumme blå* samt *Upp och hoppa sången* finns beskrivna. Bara de sånger som är nya eller görs med rörelser som inte gjordes under sångsamling 1 beskriver jag här.

Blinka lilla stjärna: Pedagog 1 visar med sin hand hur man gör blinkande stjärnor och frågar barnen om hon kan få se några blinkande stjärnor. Då är det många pojkar och flickor som tar fram sina händer. Rörelsen är att först knyta handen, och sedan spreta med fingrarna varannan gång. Den rörelsen pågår under hela sången.

Elefantsången: Sången görs utan rörelser utom på två ställen. På det ena stället sjunger de om elefantens snabel. Då gör de en snabel genom att knipa om näsan med vänster tumme och pekfinger. Höger arm fick då vila på vänster arm. På det andra stället sjunger de ”Elefanten har svansen som han lyfter på ibland”. Då lyfter de på ena skinkan och gör ett prutt ljud med munnen.

Imse vimse spindel: Sången görs på fyra olika sätt: vanliga spindeln, pyttespindeln, bamsespindeln och busiga spindeln. Den vanliga spindeln, visas genom att barnen med fingrarna låtsas vara en spindel som klättrar uppåt. Strofen ”ner faller regnet” gör de genom att föra armarna i en snabb rörelse nedåt. ”Spolar spindeln bort” visas genom att de för händerna och armarna i sidled som att de viftar bort något. ”Upp stiger solen” gör de genom att föra armarna uppåt och därefter ”torkar bort allt regn” som de visar genom att föra händerna i cirklar, precis som om de torkar bort något. ”Imse vimse spindel klättrar upp igen” är det sista i sången. Då går de tillbaka till de rörelser som de inledde sången med, att med fingrarna låtsas vara en spindel som klättrar uppåt. Pyttespindeln är det inte många som gör rörelser till. Några gör det genom att med fingrarna låtsas vara en spindel som klättrar till strofen ”Imse vimse spindel, klättrar uppför trån”. I övrigt görs inga rörelser under den omgången. Bamsespindeln inleds med att pedagog 1 säger till barnen att de behöver stå upp. Därefter förklarar hon att om man är en bamse – spindel ska man ha rösten långt ner i magen och hon visar hur man ska låta. Rörelserna görs precis som rörelserna till den vanliga spindeln, bortsett från att ”Imse vimse spindel, klättrar uppför trån” görs med både ben och armar och alla övriga rörelser gör de mycket större.

Tio ballonger och en igelkott: Sången går: ”Tio ballonger och en igelkott. En sa pang och den andra sa pang”. Pedagog 1 visar tio ballonger genom att hålla upp tio fingrar. I sången spräcks två ballonger i taget. Pedagog 1 visar alltid upp det antal fingrar som motsvarar hur många ballonger som finns kvar. Hon frågar ofta barnen om de vet hur många ballonger som finns kvar då två ballonger spräckts och inväntar svar från barnen.

Avslutning av sångsamling

Avslutningssången är samma sång som de avslutade med under sångsamling 1.

Pedagog 1 börjar spela och sjunga en hejdå – sång. De sjunger hej då till en avdelning i taget, som får lämna sångsamlingen med sin grupp.

5.1.3 Förskola A: Samling 3

Mellan sångsamling 2 och 3 har det gått 1 vecka. Det var ca 30 barn som deltog i sångsamlingen. Några barn som varit sjuka eller lediga hade kommit tillbaka. Därför är det flera barn under den här sångsamlingen än tidigare. Pedagog 1 spelar gitarr till sångerna under den här sångsamlingen, vilket hon även gjort under sångsamling 1 och 2. Det är många julsånger under den här sångsamlingen, varav en är Mössens julafton som är den sång jag bad pedagogerna på de båda förskolorna att lära ut. Den sången redovisar jag dock i ett eget kapitel. Följande sånger ingår i den här sångsamlingen:

Bamse

Blinka lilla stjärna

Dykaren

Elefantsången

En sockerbagare

Hejdå -sången

Här kommer Pippi Långstrump

I ett hus vid skogens slut

Mössens julafton

OA hela natten

Startsången

Tre pepparkaksgubbar

Tumme röd och Tumme blå

Upp och hoppa sången

Ute är mörkt och kallt

Vädersången

Inledning

Precis som under tidigare sångsamlingar på förskola A, samtalar och sjunger pedagogen med barnen innan sångsamlingen börjar. Inledningssången är samma sång som de sjungit under tidigare observationer.

När jag kommer in till samlingen sitter pedagog 1 redan och sjunger sånger med de barn som har kommit. En flicka säger till henne:

- Jag vill sjunga Bamse.

Pedagog 1 svarar henne att de ska sjunga många sånger och tar inte upp sången. Fler barn kommer och sätter sig i ringen och när alla är på plats inleder pedagogen med att säga:

- Oj, va många vi va här idag. Är ni redo? frågar hon barnen och får ett ja till svar av några barn.

Därefter börjar de sjunga *Startsången*.

Konkret material

Pedagogen använder hattar och bilder, vilket hon även gjort under tidigare observationer. Den här sångsamlingen visar hon också upp ett sånghäfte som innehåller julsånger.

Bilder:

Till några sånger visar pedagog 1 upp bilder. Dessa sånger är: *Dykaren*, *Elefantsången* och *Blinka lilla stjärna*. Till sången *Dykaren* visar hon upp en bild på en dykare vilken hon även visat upp under tidigare observationer. *Elefantsången* presenteras också med en bild som visats upp tidigare. När pedagog 1 tar fram den bilden, kommer två flickor fram till henne. De vill hjälpa till att visa upp bilden för de andra i gruppen. En av flickorna får tag i bilden först, vilket gör den andra flickan sur. Pedagog 1 förklarar för flickorna att de kan hålla den tillsammans, men det ville inte flickan. Det slutar med att bara den flickan som tog bilden först håller upp den. Till sången *Blinka lilla stjärna*, visar pedagog 1 upp en bild på gula stjärnor som hon också visat upp tidigare.

Hattar:

Pedagogen sätter på sig en röd hatt på den ena tummen och en blå hatt på den andra. Dessa används till ramsan *Tumme röd och Tumme blå*.

Sånghäfte:

Pedagog 1 tar fram ett sånghäfte som det finns julsånger i och visar upp för barnen innan de börjar sjunga några julsånger.

Samtal och frågor om sångerna

Pedagog 1 samtalar med barnen och uppmuntrar förslag som kommer från barnen. Hon samtalar inte om innehållet i sångerna, men har en dialog med barnen genom hela sångsamlingen.

Bamse

- Nu vill jag sjunga Bamse, ropar en liten pojke.
- Ja, då tar vi Bamse, svarar pedagog 1. Därefter säger hon till pojken:
- Då får du hjälpa mig. Därefter sjunger de *Bamse*.

Dykaren

Innan sången visar pedagog 1 en bild på en dykare, vilket jag redan nämnt. Därefter frågar hon barnen vem det är på bilden. Många barn svarar i kör att det är dykaren. Efter sången berättar en flicka något för henne som hon inte hör. Då säger hon till flickan:

- Jag hör inte vad du säger.
- Jag tycker om bubblor, säger flickan då.
- Du tycker om bubblor, svarar pedagog 1 henne.

I sången *Dykaren* låter man som bubblor.

En sockerbagare

Vi sjunger om sockerbagaren också! Som bakar pepparkakor hela dagen, säger pedagog 1.

- Som Pippi, ropar en flicka då.
- Ja, det gör Pippi också fast hon bakar sina pepparkakor på golvet svarar pedagog 1.

I ett hus vid skogens slut

– Nu ska vi ta en annan sång ur häftet som jag tror ni känner igen, inleder pedagog 1 sången *I ett hus vid skogens slut* med. När de sjungit sången klart, ropar en flicka:

- Den kunde jag sjunga. Hon ropar det flera gånger under samlingen efter olika låtar.

OA hela natten

– Jag tycker att vi oar hela natten innan vi slutar, säger pedagog 1 till barnen. Därefter sjunger de sången OA hela natten.

Pepparkakssången

Pepparkakssången inleds endast genom att pedagog 1 säger till barnen:

- Nu ska vi sjunga *Pepparkakssången*.

Sankta lucia

Pedagog 1 inleder sången med att visa ett sånghäfte där det finns många julsånger. Hon ger exempel på sånger som finns i häftet, *Sankta lucia*, *Pepparkakssången*, *I ett hus vid skogens slut* och *En sockerbagare*. När hon gjort det frågar hon barnen om de kommer ihåg den första luciasången *Sankta lucia* och börjar därefter sjunga den.

Vädersången

Pedagog 1 berättar att de ska sjunga *Här kommer Pippi Långstrump*, men blir avbruten av en flicka som undrar om de inte ska ”öppna fönstret” som är en strof i *vädersången*. Pedagog 1 uppmuntrar hennes initiativ och säger till henne:

- Ja, men du har helt rätt. Det är klart vi ska sjunga den. Därefter sjunger de *Vädersången*.

Rörelser

Rörelserna görs liksom i tidigare sångsamlingar mycket med armar, händer och fötter. En annan rörelse som förekommer är att barnen hoppar. Rörelser som jag redan beskrivit under tidigare observationer tar jag inte upp här. Se avsnitt 5.1.1 för rörelser till sångerna *Dykaren*, *Här kommer Pippi Långstrump*, *Startsången*, *Tumme röd och Tumme blå*, *Upp och hoppa sången* och *Vädersången*. I avsnitt 5.1.2 beskriver jag rörelser till sångerna *Blinka lilla stjärna* och *Elefantsången*. Bara de sånger som görs med nya rörelser eller som inte gjordes under sångsamling 1 och 2 beskriver jag här.

I ett hus vid skogens slut: Sången börjar ”I ett hus vid skogens slut”. Då håller de händerna ovanför huvudet, formade som ett tak. ”Haren skuttar”, visar de genom att de håller armarna böjda framför sig och rör dem runt i en cirkel. De rörelser som görs till ”Knackar på dess port” är att de knyter ena handen och knackar med den i den andra handen. ”Kom, ja kom i stugan in” gör de genom att veva med handen mot sig. I avslutningsstrofen ”Räck mig handen din”, tar alla varandras händer.

Nu så ska vi sjunga: Sången börjar ”Nu så ska vi sjunga”. Man sjunger sången flera gånger, men byter ut ”sjunga” mot andra ord (jfr avsnitt 5.1.1). Den här samlingen byter de ut ”sjunga” mot ”klappa, stampa, ruska, viska, knäppa och bumpa”. De klappar händerna, stampar med fötterna i golvet, skakar huvudet åt sidorna, viskar, knäpper med fingrarna eller munnen och rör sig åt sidorna genom att först sitta på ena skinkan och sedan på den andra. Före varje byte, visar pedagog 1 rörelserna som ska komma. Innan de ska sjunga ”knäppa”, förklarar hon att man kan knäppa med både munnen och fingrarna och visar hur man gör med munnen. Det är mest flickor som gör rörelser. Alla pedagoger är med och gör rörelser.

OA hela natten: Rörelser görs endast på ett ställe, där sången bryts och man säger: ”Hallå där, köp blåbär. Vi tar det en gång till”. Då låtsas de prata i telefon.

Startsången: Sången börjar ”Nu så ska vi sjunga”. De sjunger sången flera gånger, men byter ut ”sjunga” mot andra ord. Den här samlingen byter de ut ”sjunga” mot ”klappa, stampa, ruska, viska, knäppa och bumpa”. De klappar händerna, stampar med fötterna i golvet, skakar huvudet åt sidorna, viskar, knäpper med fingrarna eller munnen och rör sig åt sidorna genom att först sitta på ena skinkan och sedan på den andra. Innan varje byte, visar pedagog 1 rörelserna som ska komma. Innan de ska sjunga ”knäppa”, förklarar hon att man kan knäppa med både munnen och fingrarna och visar hur man gör med munnen. Det är mest flickor som gör rörelser. Alla pedagoger är med och gör rörelser.

Avslutning av sångsamling

Avslutningssången har varit densamma under alla sångsamlingar på förskola A. Pedagogen försöker lugna ner barnen innan de börjar sjunga.

När det är någorlunda tyst, börjar hon spela och sjunga på deras hejdå - sång. De sjunger precis som under de andra samlingarna hej då till en avdelning i taget som får gå från samlingen tillsammans med sin grupp.

5.1.4 Förskola B: Samling 1

I den här förskolan är som jag nämnt tidigare alla barn tvåspråkiga. Det är ca 25 barn som deltar i sångsamlingen. Några barn rör på sig mycket under samlingen, vilket gör det svårt att ge ett korrekt antal. Sångsamlingen leds av två pedagoger. En pedagog spelar gitarr hela tiden och jag kallar henne för pedagog 2. Den andra pedagogen visar rörelser samt introducerar sångerna med bilder och annat material. Jag kallar henne för pedagog 3. Ibland introducerar även pedagog 2 sånger. Under den här sångsamlingen sjunger de inte så många sånger. Jag känner igen många sånger under den här samlingen som jag sjöng när jag var liten. Många sånger är äldre. Sångerna handlar om djur, olika karaktärer och kroppsdelar och är följande:

Avslutningsång

En elefant balanserade

I ett hus vid skogens slut

Jag har en gammal moster

Klappa händerna

Kom och låt oss sjunga

Namnsång

Tumme röd och tumme blå

Inledning av sångsamling

Precis som på förskola A har förskola B en inledningssång. Pedagogerna inleder inte samlingen genom att samtala med barnen, utan börjar sjunga direkt.

Barn och pedagoger sitter i en ring och sångsamlingen inleds med en sång som heter *Kom och låt oss sjunga*. Sången introduceras inte på något speciellt sätt.

Konkret material

Det material som användes för att introducera sånger, var av stor variation. Många av materialen var tillverkade av pedagogerna själva eller var material som tillhörde lekrummet på förskolan.

Påse:

Pedagog 3 tar upp en röd sammetspåse och läser samtidigt en ramsa: *En påse en påse vad finns väl i den. Stick ner ena handen och känn*. En pojke får komma fram och sticka ner handen i påsen. Han tar upp ett kort med ett spindelnet på, som han får visa alla i gruppen. Det är en introduktion till sången *Imse vimse spindel*.

Efter att de sjungit *Imse vimse spindel*, plockar pedagog 3 fram en ”spindeltråd” ur påsen. Därefter får en flicka prova att gå balansgång på tråden. Sedan plockar pedagog 3

fram en elefant ur påsen och ställer på tråden, samtidigt som hon börjar sjunga sången *En elefant balanserade*. Sången fortsätter: Två elefanter balanserade osv. och när antalet elefanter ökar, tar pedagog 3 fram fler elefanter ur påsen.

Hus, skog, tomt och hare:

Pedagog 3 tar fram en skog och ställer på mattan så att alla kan se den. Det är granar som är urklippta i grönt papper. Hon tar även fram ett hus. Ur huset plockar hon fram en tomt och en hare som hon ställer framför huset. Med hjälp av materialet, dramatiserar pedagog 3 sången *I ett hus vid skogens slut* innan de sjunger den.

Luvor:

Pedagog 3 sätter på sig en röd luva på ena tummen och en blå på den andra. Därefter börjar hon ramsan *Tumme röd och tumme blå*. Inledningen av ramsan är följande:

Det här är tumme röd.

Och det här är tumme blå.

Och dom har sina luvor på.

Kjol, hatt och väska:

Pedagog 3 tar på sig en kjol, en hatt och en väska. Hon klär ut sig till ”Moster Ingeborg”, som de därefter sjunger om i sången *Jag har en gammal moster*.

Samtal och frågor om sångerna

Samtalen som pedagogerna har med barnen handlar ofta om att få barnen att förstå innehållet i sångerna, exempelvis genom att ställa en enkel fråga eller genom att låta barnen få delta i dramatisering av sången där de använder sångtexten som utgångspunkt för dialog. Det är bara pojkar som deltar i samtal och frågor.

En elefant balanserade

Pedagog 3 plockar fram en ”spindeltråd” ur påsen som beskrivs under rubriken konkret material och frågar barnen vem de tror vill gå balansgång på den. Hon säger:

- Titta, en liten spindeltråd. Vem tror ni vill gå balansgång på den här?
- Spindel, ropar en liten pojke.
- Nej, elefanten, svarar en pedagog som sitter bredvid pojken.

Därefter börjar de sjunga sången *En elefant balanserade*.

I ett hus vid skogens slut

Pedagog 3 använder materialet som jag beskrev tidigare under rubriken konkret material, för att introducera sången. Hon frågar barnen vad haren säger och därefter vad tomten säger. I sången säger haren: - Hjälp ack, hjälp ack, hjälp du mig. Annars skjuter jägarn mig. Tomten säger: - Kom, ja kom i stugan in. Räck mig handen din. Barnen svarar rakt ut och därefter sjunger de sången.

Imse vimse spindel

En pojke får ta upp ett kort ur en påse, som beskrivet under rubriken konkret material. Kortet visar ett spindelnät och pedagog 3 frågar då pojken:

– Vad tror du vi ska sjunga?

Jag uppfattar inte svaret, men pedagog 3 ställer inte om frågan. Jag antar därför att pojken gav ett tillfredställande svar.

Jag har en gammal moster

När pedagog 3 har klätt ut sig till moster Ingeborg som jag beskrev under rubriken konkret material, frågar hon barnen:

– Vem är jag nu?

Hon får inget svar, utan svarar själv på frågan.

Rörelser

Rörelser till sånger som förskola B har gemensamt med förskola A beskriver jag inte här utan hänvisar till dessa i tidigare avsnitt (5.1.1 och 5.1.3). De sånger som jag hänvisar till under den här sångsamlingen är *Tumme röd och Tumme blå* i avsnitt **5.1.1** och *I ett hus vid skogens slut* i avsnitt **5.1.3**. Många rörelser görs med armar, händer och fötter, men de gör även huvudrörelser.

Avslutningssång: Sången börjar ”Alla händer säger klapp, klapp, klapp”. Då klappar de i händerna. Därefter kommer ”Alla fötter säger stamp, stamp, stamp”, då de stampar med fötterna i golvet. Sedan kommer strofen ”Huvudet säger nicke, nick” då de nickar med huvudet.

Jag har en gammal moster: Barn och pedagoger ställer sig upp och efter en genomgång av rörelserna börjar de sjunga. På ett ställe i sången sjunger de ”Å, så vajar kjolen. Å, kjolen vajar så”. Då låtsas de hålla i en kjol och vicka på den. När de sjunger ”Å, så svänger väskan. Å, väskan svänger så” låtsas de hålla i en väska och svänga med armen. ”Å, så vajar hatten. Å, hatten vajar så” visas genom att de låtsas hålla i en hatt på huvudet och vicka på huvudet. Till sist ”Å, så svajar moster. Å, moster svajar så”, som visas genom att de gör alla rörelserna samtidigt.

Efter att ha sjungit en runda, ökar pedagog 2 takten på gitarren och de gör sången en gång till, fast mycket snabbt.

Klappa händerna: Sången börjar: ”Klappa händerna när du är riktigt glad”. Då klappar de händerna. De sjunger sången om och om igen, men byter ut ”klappa händerna” mot ”klappa knäna, stampa fötterna och säg hej”. Då klappar de på knäna, stampar fötterna i golvet och vinkar. Innan varje byte, visar pedagog 3 rörelserna som ska komma. Alla barn är inte med på rörelserna. En del sjunger bara och en del gör bara rörelser, medan andra gör både och. Det är mest flickor som både sjunger och gör rörelser.

Avslutning av sångsamling

Precis som på förskola A, avslutar pedagogerna på förskola B sin sångsamling med en avslutningssång som är en rörelsesång.

Som avslutning sjunger de en slut – sång, där avslutningsstrofen är: ”Det är dags att sluta”. Därefter får alla gå till sina avdelningar.

5.1.5 Förskola B: Samling 2

Mellan sångsamlingen 1 och 2 har det gått 1 vecka. Många barn är frånvarande. Av de som är där, är det flera som är okoncentrerade. Närvarande är ca 15 barn, där pojkarna utgör drygt hälften av det totala antalet barn. Precis som i sångsamling 1 är det svårt att ge ett korrekt antal, då flera barn lämnar sångsamlingen och går och leker under tiden. Ibland går de också tillbaka och sätter sig. Under sångsamlingen spelar pedagog 2 gitarr till sångerna, precis som under sångsamling 1. De sånger som samlingen innehåller är flera till antalet än under sångsamling 1. En av sångerna är en födelsedagssång till en pojke i barngruppen och en är den sång jag bad pedagogerna att lära ut, men den redovisar jag i ett eget kapitel för att lättare kunna jämföra resultaten mellan de olika förskolorna. Sångerna som hör till den här samlingen är:

Avslutningssång

Blinka lilla stjärna

I ett hus vid skogens slut

Ja, må han leva

Klappa händerna

Kom och låt oss sjunga

Lilla snigel

Mössens julafton

Namnsång

Spökramsans

Vi säger hej hej till varann

Våra fötter de ska vandra

Inledning av sångsamling

Inledningssången är den samma som under sångsamling 1.

Sångsamlingen inleds med att pedagog 2 förklarar för barnen att sångsamlingen börjar och att de ska sjunga *Kom och låt oss sjunga*.

Konkret material

Under denna samling används endast en bild som konkret material som ligger i den påse som pedagogerna även använde under sångsamling 1.

Påse: Pedagog 3 tar fram en röd sammetspåse. Därefter läser hon ramsan: *En påse en påse, vad finns väl i den. Stick ner ena handen och känn*. En pojke får sen komma fram och sticka ner handen i påsen och ta upp det han hittar. Han tar upp en snigel som han får visa för de andra i gruppen. Därefter får han gå och sätta sig. Det är inledningen till sången *Lilla snigel*.

Samtal och frågor om sångerna

Samtalen handlar inte lika mycket om innehållet i sångtexterna som under sångsamling 1, men de samtal som förekommer är knutna till sångerna. Det är som under sångsamling 1, pojkar som deltar i samtal och frågor. En flicka ger ett förslag på en sång, men den tas inte upp.

Blinka lilla stjärna

Pedagog 2 frågar barnen var stjärnan är någonstans.

- Uppe, svarar en pojke.
- I taket? Undrar pedagog 2.
- Nej, i rymden, svarar pojken då.

Pedagog 2 stämmer in i pojkens svar om att stjärnan finns i rymden. Därefter börjar de sjunga *Blinka lilla stjärna*.

I ett hus vid skogens slut

- Kan ni gissa vad det här är för sång? Frågar pedagog 3 barnen medan hon håller armarna ovanför huvudet formade som ett tak.
- Tomten, ropar en pojke.

Pedagog 3 ställer frågan igen. Jag uppfattar inte barnens svar, men därefter frågar hon barnen om de kan vara små hus. Därefter sjunger de sången *I ett hus vid skogens slut*.

Ja, må han leva

Pedagog 2 frågar barnen:

- Är det någon som vet att vi ska ha kalas på en avdelning idag?

En pojke svarar då:

- Jag har fyllt år.
- Du har fyllt år. Hur många år har du fyllt? Frågar pedagog 2 pojken.
- Fem, svarar pojken.

Därefter säger pedagog 2 till barnen att de ska sjunga födelsedagssången för pojken och de sjunger *Ja, må han leva*.

Lilla snigel

En pojke får plocka upp en snigel ur en röd sammetspåse, vilket jag nämnde tidigare. Därefter vänder sig pedagog 3 till en annan pojke och frågar vem det är. Hon får inget svar från pojken. Då vänder hon sig till en pedagog i gruppen och frågar vad snigel

heter på spanska. Därefter säger hon snigel på spanska till pojken. Sedan börjar de sjunga *Lilla snigel*.

Pippi Långstrump

En flicka säger vid ett tillfälle:

- Jag vill sjunga den här sången, Pippi.

Pedagog 2 svarar flickan med att det redan finns en lista på vilka sånger de ska sjunga den här dagen. Pedagog 3 svarar då att de kanske kan ta den också. Hon svarar flickan:

- Vi kan nog klämma in den.

Sången Pippi Långstrump tas aldrig upp av pedagog 2 och 3 under sångsamlingen.

Spökramsans

Då de gjort spökramsans en gång, ropar en pojke:

- En gång till!

Pedagog 2 och 3 besvarar hans önskemål genom att göra ramsans en gång till. Därefter vill pojken göra ramsans ännu en gång, men då ber pedagog 3 alla barn att sätta sig ner.

Rörelser

Precis som under sångsamling 1, kommer jag endast att beskriva de sånger som inte förekommer tidigare, eller som görs med nya rörelser. Jag hänvisar till avsnittet **5.1.2** för en beskrivning av rörelser till *Blinka lilla stjärna*, **5.1.3** för rörelserna till sången *I ett hus vid skogens slut* och **5.1.4** för en beskrivning av rörelserna till sångerna *Avslutningssång* och *Klappa händerna*. Sången *Klappa händerna* står med i det här avsnittet, då jag beskriver mina iakttagelser av pojkar och flickor under sången.

Klappa händerna: De första omgångarna är det inte så många barn som sjunger eller gör rörelser. De är mest de äldre flickorna i gruppen. När sången kommer till "Säg hej", deltar även pojkarna i sång och rörelser. Den versen går följande: "Säg hej hej till vännen din som sitter där" och följs av att man ropar "hej hej" samtidigt som man vinkar med handen.

Spökramsans: Pedagog 3 säger till alla barnen att ställa sig upp och förklarar att de ska göra spökramsans. Den börjar "Tjock och smal". "Tjock" gestikuleras genom att de visar bredd med armarna utåt sidorna. "Smal" gör de genom att sträcka på sig och hålla armarna nedåt längs med kroppen. Därefter kommer "Liten och stor", där "liten" visas genom att de sätter sig på huk. "Stor" visar de genom att ställa sig upp och sträcka på sig med armarna rakt upp i luften. "Långt där nere ett spöke bor" som ramsans fortsätter, gör de genom att böja sig ner och peka mot golvet. När "Är han farlig, nej nej nej" kommer skakar de på huvudet innan sista meningen i ramsans kommer, "Han vill bara säga hej". På "hej" hoppar alla upp och sträcker samtidigt armarna uppåt och utåt.

Vi säger hej hej till varann: En del pedagoger och barn gör rörelser till sången, genom att vinka när de sjunger ”hej hej”. Övervägande antal barn och pedagoger gör inte rörelser.

Våra fötter de ska vandra: Sången görs stående och börjar ”Våra fötter de ska vandra”. Då går de som vanligt. Därefter byter de ut ”vandra” mot ”stampa, hoppa, springa, snurra, dansa och smyga”. Detta visar de genom att stampa med fötterna i golvet, hoppa upp och ner på golvet, springa på sin plats, snurra runt, dansa fritt och smyga runt. Pedagog 2 gör ett uppehåll innan varje byte och visar barnen vad man ska göra nästa gång.

Avslutning av sångsamling

Den sång som de avslutar med är samma som under den första sångsamlingen.

Sångsamlingen avslutas med en slutsång som slutar ”Det är dags att sluta”. Därefter går alla barn till sina avdelningar.

5.1.6 Förskola B: Samling 3

Under den här sångsamlingen är det ca 25 barn som deltar. Mellan sångsamling 2 och 3 har det gått 10 dagar. Pedagog 2 spelar gitarr även under den här sångsamlingen. Antalet sånger är inte så många som under sångsamling 2. Sångerna som samlingen innehåller har sjungits även under de andra sångsamlingarna, bortsett från Sankta Lucia. Följande sånger hör till den här samlingen:

Avslutningsång

I ett hus vid skogens slut

Jag har en gammal moster

Klappa händerna

Kom och låt oss sjunga

Mössens julafton

Namnsång

Sankta Lucia

Talramsa

Tumme röd och Tumme blå

Inledning av sångsamling

De sjunger samma inledningssång som under de tidigare sångsamlingarna. En skillnad är att pedagog 2 säger något till barnen innan de börjar sjunga.

Pedagog 2 säger till barnen att hon tycker att det är roligt att det är så många barn som är där. Därefter förklarar hon för barnen att de ska börja med att sjunga *Kom och låt oss sjunga*. Efter sången applåderar pedagog 1 och 2 och ropar bravo till barnen.

Konkret material

Pedagogerna använder en stor variation av material. En del av materialet har förekommit under tidigare sångsamlingar.

Kavel och pepparkaksform: De gör en talramsa som handlar om julbak. Till den håller pedagog 3 upp en kavel och en pepparkaksform.

Bild: Till sången *Mössens julafton* visar pedagog 3 en bild på ett snöigt och mörkt landskap.

Möss, råttfälla och bomull: Även detta material används till sången *Mössens julafton*. Pedagog 3 lägger det på mattan framför barnen. Bomullen föreställer snö.

Kjol, hatt och väska: Till sången *Jag har en gammal moster* tar pedagog 3 fram en kjol, en hatt och en väska och sätter på sig för att se ut som ”Moster Ingeborg” som de ska sjunga om.

Pennor: Till ramsan *Tumme röd och Tumme blå*, målar pedagog 3 sin ena tumme röd och sin andra tumme blå.

Samtal och frågor om sångerna

Samtal förekommer före olika sånger och går ofta ut på att ge en förståelse för innehållet i sångtexten.

Jag har en gammal moster

Pedagog 3 inleder sången med att säga till barnen att det kommer en bekant sång och ber dem att stå upp. Därefter börjar hon ta på sig olika klädesplagg och accessoarer vilket jag beskrev under rubriken konkret material. Sedan frågar hon barnen:

- Vad tar jag på mig? En... Därefter blir hon tyst och inväntar svar från barnen som ropar kjol. Hon fortsätter med detta tills hon gått igenom allt hon ska ta på sig.

Klappa händerna

Pedagog 3 säger till barnen:

- Nu är det armarna fram, sen ska vi slå på knäna, sen ska vi stampa fötterna och sen ska vi säga vadå?
- Hej, hej, ropar barnen.

Mössens julafton

Pedagog 2 frågar barnen om de kommer ihåg den nya sången de skulle lära sig och får ett ja till svar från några barn. De visar barnen på det material som de använder till sången, vilket jag beskrev under rubriken konkret material. Därefter frågar pedagog 3:

- Vad säger mamman?
- Du ska akta fällan, svarar en pojke.
- Ja, dom ska akta fällan, instämmer pedagog 3.
- Hon visar dom på råttfällan. Ja akta er för den, säger pedagog 3 som intar en roll som musmamman.
- Så får vi fira jul tillsammans, säger pedagog 2.

Sankta Lucia

Efter att de sjungit Mössens julafton berättar pedagog 2 att de har en till julsång som de brukar sjunga först i luciatåget. En pojke ropar då:

- Lucia
- Ja, *Sankta Lucia*, svarar pedagog 2 honom.
- Så här låter den, säger pedagog 2 och de sjunger *Sankta Lucia*.
- Kommer ni ihåg den, frågar pedagog 3.
- Ja, ropar några barn.

Rörelser

Alla sånger under den här samlingen som innehåller rörelser, har jag beskrivit förut. Därför hänvisar jag till avsnitt **5.1.1** där *Tumme röd och Tumme blå* finns beskriven, **5.1.3** där rörelserna till sången *I ett hus vid skogens slut* finns och **5.1.4** där rörelser finns till sångerna *Avslutningssång*, *Jag har en gammal moster* och *Klappa händerna*.

Avslutning av sångsamling

Avslutningssången har varit den samma under alla sångsamlingar.

När sången är slut, ropar en pojke:

- Alla barn ska gå, hej då!
- Hej då, ropar flera andra barn samtidigt som de springer ut ur rummet.

5.1.7 Förskola A: Mössens julafton

Jag gav pedagogerna på de två förskolorna sången *Mössens julafton* som de skulle lära ut till barnen. Denna sång lärde de ut under sångsamlingarna, men jag valde att redovisa dessa resultat i egna avsnitt för att lättare kunna jämföra mellan de två förskolorna. I avsnitt **5.1.8** redovisar jag hur den här sången som jag hade valt ut gjordes på förskola B.

Gången innan pedagog 1 på förskola A ska lära ut *Mössens julafton*, sjunger hon *En sockerbagare*. Det finns beskrivet i observation 2. Hon berättar att det är för att barnen inte ska bli överraskade över att plötsligt börja sjunga julsånger. Hon spelar gitarr till sången.

Konkret material

De material som pedagog 1 använder är bilder, vilket hon även använde till andra sånger under sångsamlingarna.

Bild:

Pedagog 1 visar upp en bild. På bilden finns en ”musmamma” och ”musbarn”, en råttfälla, en julkula och en julstjärna som hänger på en grön stövel utan tå.

Samtal och frågor om sången

Pedagog 1 samtalat inte mycket om innehållet i texten, men använder bilderna som stöd då hon läser sångtexten för barnen innan de sjunger sången.

Pedagog 1 inleder med att peka på råttfällan på bilden och fråga barnen:

- Är det nån som vet, vad är det här?
- Pangar, svarar en flicka.
- Vad är det som pangar, frågar pedagog 1. Därefter påbörjar hon svaret genom att säga:
- Den smäller..., men inväntar svar från flickan.
- Råttan. Akta er för den, svarar flickan.

Pedagog 1 pekar även på det på bilden som föreställer en grön stövel med en julstjärna på. Hon förklarar för barnen att det är mössens julgran, att de har en stövel som julgran istället för en gran.

Därefter läser pedagog 1 texten, samtidigt som hon pekar på bilderna, då de dyker upp i texten. Exempelvis ”Tar mamma mus och samlar hela barnaskaran sin” som är en del i texten. Då pekar pedagog 1 på ”musmamma” och ”musbarnen” på bilden”. Efter det börjar de sjunga sången och alla pedagoger sjunger med. Jag kan se några flickor som sjunger med, men det märks att de flesta inte har hört sången förut.

Rörelser

Rörelser är inte något som pedagog 1 lär ut till barnen.

Till sången görs endast rörelser till texten ”Ni aktar er för fällan”. Då pekar pedagog 1 med sitt pekfinger ut mot alla i ringen.

5.1.8 Förskola B: Mössens julafton

På förskola B är det två pedagoger som lär ut sången som jag hade valt ut. Då jag kallar pedagogen på förskola A för pedagog 1, kallar jag de två pedagogerna på förskola B för pedagog 2 och 3.

Pedagog 2 och 3 har läst en saga innan de ska lära barnen *Mössens julafton*. Sagan heter ”Mössens julafton” och har precis samma text som sången. Pedagog 2 spelar gitarr till sången.

Konkret material

Pedagog 2 och 3 använde en stor variation av material. De byggde upp en ”scen” med hjälp av materialet.

Möss, bomull, julgran, råttfälla:

Pedagog 3 tar fram en påse med bomullstussar i. Hon lägger ut det på mattan framför barnen. Hon ställer även ut en julgran vid snön och visar en ”musmamma” och ”musbarn”. Därefter tar hon fram en råttfälla. Det är inledningen till sången *Mössens julafton*.

Samtal och frågor om sången

Pedagog 2 och 3 samtalar mycket kring innehållet i sångtexten och använder material för att dramatisera sången. Några pojkar är delaktiga i samtal och frågor.

Pedagog 3 inleder med att säga till barnen:

- Nu ska jag gå och hämta massa saker!

Därefter går hon och hämtar det material som beskrivs under rubriken konkret material. Hon säger till barnen:

- Nu ska vi låtsats att det här är..

Hon säger inte klart meningen, utan ställer istället en fråga till barnen:

- Vad tror ni att det är? Samtidigt som hon lägger ut bomull på mattan.
- Bä, bä vita lamm, ropar en pojke.

- Snö, ropar en annan pojke.
- Det är snö, instämmer pedagogen.

Pedagog 2 berättar för barnen att de ska lära sig en ny sång som handlar om ”mamma mus”. Samtidigt som hon säger ”mamma mus” håller hon upp ett gosedjur som ska föreställa en musmamma. Hon ställer frågan:

- Han har något runt halsen. Vad har han?
- Halsduk, ropar ett barn. Jag kunde inte uppfatta om det var en pojke eller en flicka.
- Jag har en halsduk hemma, säger en pojke.
- Ja, svarar pedagog 2. Hon fortsätter därefter med att förklara att i sången som de ska sjunga är det snö, vinter och kallt. Sedan ställer hon två frågor efter varandra:
- Vad händer när det är snö? Är det varmt ute då?
- Ja, svarar en pojke.
- Kan du gå ut i badbyxorna?
- Nej, svarar pojken.

Pedagog 2 säger då att det är kallt, att solen går ner jättetidigt och att det är mörkt. Därefter börjar pedagog 2 och 3 dramatisera sången. Pedagog 3 är ”musmamman” och pedagog 2 är ett musbarn.

- Kom alla barnen. Lyssna nu alla barn, säger pedagog 3.
- Mamma, vänta på mig, säger pedagog 2.
- Lyssna nu vad jag säger: Nu ska ni akta er för råttfällan. Den är farlig för små råttor och möss. Om alla ser till att vara långt borta från fällan, kan vi alla fira jul tillsammans, säger pedagog 3.
- Ja, jag vill fira jul. Ska vi dansa? säger pedagog 2.

Därefter upprepar pedagog 2 att de ska lära sig en sångvers om den lilla musfamiljen. Hon fortsätter med att ställa frågan:

- Är det någon som vet vad det är för skillnad mellan en råtta och en mus?
- Jag har en sån hemma, säger en pojke och går fram och pekar på något av det material som pedagogerna har framme.

Pedagogen ställer frågan om skillnaden mellan en råtta och en mus en gång till, men får inget svar. Hon svarar själv på frågan:

- Jo, råttan är större.

Sedan säger hon att mössen sjunger om natten och att natten är mörk och kall samt förklarar för barnen att fröknarna ska sjunga sången en gång, medan barnen lyssnar. När de sjungit sången en gång, säger pedagog 2 att fröknarna ska sjunga den en gång till och att barnen får sjunga med, med de ord de kan.

Rörelser

Inga rörelser lärdes ut till barnen, men pedagog 3 visar några rörelser då de sjunger.

Sången börjar ”När nätterna blir långa och kölden sätter in”. Då visar pedagog 3 ”kölden” genom att hålla om sig själv och visa att hon fryser. När de sjunger ”hon visar sen på fällan, ni aktar er för den”, håller pedagog 3 upp råttfällan. I refrängen när de sjunger ”hejsan, hoppsan, fallerallera” tar hon mössen i handen och dansar runt med dem på golvet.

5.2 Intervjuer

I detta avsnitt redovisar jag resultaten från de två intervjuer jag gjorde med de pedagoger som ledde sångsamlingarna. Intervjun på förskola A gjordes med en pedagog och på förskola B med två pedagoger. Jag kallar pedagogerna, precis som då jag redovisade observationerna, för pedagog 1, 2 och 3 där pedagog 1 tillhör förskola A som har barn med svenska som modersmål och pedagog 2 och 3 tillhör förskola B som har barn med ett annat modersmål än svenska.

5.2.1 Mål med sångsamlingarna

Ingen av förskolorna har några mål som bestämts av hela arbetslaget och som är nedskrivna för sångsamlingarna.

Pedagog 1 har dock egna mål för sångsamlingarna. Hennes största mål är att det ska synas glädje i musiken. Att barnen ska få upptäcka musiken med glädje.

Enligt Pedagog 2 och 3 ligger ansvaret på dem och de mål som de har för samlingarna är att det skulle vara en mysig stund med bra gemenskap, att barnen ska ha roligt och att de ska utveckla språket genom att ta del av rytm och melodi. Pedagog 3 anser att sångsamlingen är ett sätt för barnen att få ta del av det svenska kulturarvet. Pedagog 2 ser sången som ytterligare ett sätt att uttrycka sig. Hon menar också att man genom rytmkänslan vinner mycket för den språkliga utvecklingen och för det musikaliska.

5.2.2 Planering av sångsamlingen

På båda förskolorna planerar de själva de sångsamlingar som de har varje vecka och alla betonar de vikten av att börja och sluta en sångsamling likadant.

Pedagog 1 anser det vara en viktig signal för de barn som inte kan kommunicera att förstå att sångsamlingen börjar närma sig slutet.

Pedagog 2 och 3 menar att det är ett bra sätt att knyta ihop hela samlingen och att det är igenkännande för barnen, vilket enligt dem skapar trygghet hos barnen. Något annat de tycker är viktigt är att varva sånger.

Enligt pedagog 1 bestäms de gemensamt i arbetslaget vilka sånger som ska ingå vid större temafester, exempelvis sommarfest eller luciatåg. När hon planerar sina egna sångsamlingar utgår hon ofta från de sångkort hon har och om hon hittar en ny sång så gör hon ett nytt sångkort. Hon betonar att hon kan behöva mer tid till planering än vad hon har i nuläget. Ibland planerar hon inte alls, då hon inte har några bra idéer utan går in på samlingen och låter varje avdelning säga vad de vill sjunga. Hon har även en mellansång som hon alltid använder när hon märker att barnen behöver röra på sig.

5.2.3 Val av sånger

När pedagog 1 väljer ut sånger, brukar hon tänka på att ha med någon riktigt bekant och även något nytt. Dessutom att alltid ha med samma startsång, mittensång och slutsång samt att ha med någon sång där man busar lite grann. Pedagogen förklarar att hon ibland har temasånger, då hon knyter ihop olika sånger med varandra genom att utgå från en berättelse och komma till olika platser där olika sånger passar in. Pedagogen påpekar att om hon har planerat så bryts ofta planeringen för att något barn väldigt gärna vill sjunga en särskild sång.

Pedagog 1 försöker också att ha sångkort som barnen kan koppla ihop en sång med för att komma ihåg den nästa samling. Hon tar även in matte i sångstunden, genom olika sånger eller ramsor. Pedagog 1 ger exempel på sången *Tio ballonger och en igelkott*. Pedagogen berättar om en Astrid Lindgren - fest på förskolan då de sjungit sånger av Astrid Lindgren och ser det som ett stort ansvar att föra vidare dessa sånger. Barnen får ibland delta i valet av sånger genom att komma med förslag under sångsamlingen, vilket pedagog anser vara viktigt. Hon menar också att det ofta är de barn som inte säger så mycket annars som önskar sånger vilket gör det extra roligt att besvara deras önskemål.

När pedagog 2 och 3 väljer ut sånger, anser de att det är viktigt att texterna är så konkreta som möjligt, vilket enligt dem begränsar urvalet av sånger. De menar också att de brukar tänka på att blanda lite äldre klassiska sånger med nya då de vill bevara den svenska vistraditionen. Enligt pedagogerna har de veckans barn på en avdelning på förskolan, vilket innebär att ett barn får välja ut sånger till sångsamlingen som de har på sin avdelning. På förskolan finns band och skivor på barnens modersmål som de får låna hem och lyssna på.

Föräldrarna deltar inte i valet av sånger till sångsamlingarna på någon av förskolorna.

Pedagog 1 anser att de skulle kunna utveckla användandet av rytminstrument på förskolan. De använder instrument som barnen får spela på, men endast på de små samlingarna på varje enskild avdelning och inte på de stora sångsamlingarna. Hon tror nämligen att de inte har tillräckligt med trummor för alla barn. På de stora sångsamlingarna behöver de 40 trummor om alla barn är där, menar pedagog 1. Och hon menar att om det inte finns tillräckligt med trummor, skulle det vara ett sätt att

skapa konflikter. Enligt pedagog 1 har de lådor med rytminstrument som finns tillgängliga för varje avdelning att använda på sina små samlingar.

Pedagog 2 och 3 har inte använt instrument mer än någon enstaka gång. De menar att det är svårt att använda instrument i en stor grupp. De anser däremot att de behöver bli bättre på det och att instrument kan vara bra för rytmkänslan, men att de behöver ha mindre grupper för att kunna genomföra det.

5.2.4 Sången och musikens påverkan på utvecklingen

Pedagog 1 ser sången och musiken som ett sätt att presentera olika nyanser i musiken, att visa på möjligheter i olika musikstilar och att barnen genom sång och musik får träna samspel. Sången och musiken bidrar även enligt henne till att barnen utvecklas språkmässigt genom att lära sig nya ord. Om sångerna innehåller gamla ord, menar pedagogen att man ändå kan hitta ett budskap i sångerna.

Pedagogerna på förskola B anser att sången och musiken är bra för den motoriska utvecklingen, för att träna samspel i grupp, för att lära sig följa en instruktion och för att våga pröva språket i en miljö där det är fritt fram och där ingen pekar ut en.

5.2.5 Att lära ut en ny sång

Pedagog 1 ser det som viktigt att kunna hänga upp texten mot bilder, för att göra det lättare för barnen att minnas och att hitta kärnan i sångtexten när man använder bilderna. Hon ger ett exempel gällande sången *Mössens julafton* som är den sång jag gav henne att lära ut och menar då att musfamiljen garanterat ska vara med på bilden. Hon menar att hon brukar berätta sången ungefär som en saga och därefter sjunga den. Enligt pedagog 1 börjar hon ofta med någon sång barnen kan innan hon tar en ny sång för att sedan lämna den ett tag och låta den landa, men ta upp den igen innan sångsamlingen är slut så att de känner igen den på slutet.

Pedagog 2 och 3 anser det viktigaste när man lär ut en ny sång vara innehållet i sången, att få barnen att förstå vad sången handlar om, att skapa en förförståelse för texten i sången. De berättar om en bok de läste innan de skulle sjunga sången jag bad dem lära ut, för att skapa denna förförståelse. Pedagogerna ser också dramatisering av sånger som ett sätt att skapa förförståelse för texten, exempelvis genom att ge barnen roller ur sången. De menar även att det är viktigt att barnen får ställa frågor och att man har ett samtal där barnen får uttrycka sina tankar och funderingar.

5.3 Metoddiskussion

Jag anser att observationer och intervjuer var ett bra val av metod för min undersökning. Genom att delta i sång- och musiksamlingarna, fick jag den information jag behövde för att få reda på hur de olika förskolorna arbetade med sång och musik vanligtvis, samt hur de arbetade när de lärde ut en ny sång. Genom intervjuerna fick jag även möjlighet att ta del av pedagogernas egna tankar om aktiviteten. Efter att ha gjort undersökningen, har jag insett att det hade varit bra med en filmkamera, då antecknandet under observationerna tidvis var väldigt hektiskt, men jag tror dock att filmkameran hade påverkat situationen mer än vad bara min närvaro gjorde. Filmkameran kunde även ha påverkat barnen och gjort dem nyfikna på den istället för på innehållet i samlingen, vilket jag tror hade distraherat pedagogerna. Rubrikerna jag använde under observationerna för att strukturera mina anteckningar var svåra att följa då allting gick så snabbt och det gällde att anteckna så fort som möjligt för att få med allt. Ofta hamnade mina anteckningar under fel rubrik eller vid sidan av alla rubriker. Jag skrev dock rent anteckningarna direkt efter observationerna och sorterade in dem under rätt rubriker. En bättre metod hade varit att endast ha antecknat och därefter sorterat in allt under rubrikerna.

6. Diskussion

I den här diskussionsdelen kommer jag att analysera resultaten av mina undersökningar, med utgångspunkt från de frågeställningar jag ställde i inledningen av detta arbete. Jag diskuterar dem även i den ordning jag presenterar dem i inledningen. Jag kommer att använda mig av litteratur som utgjort min bakgrund, samt intervjuer och observationer för att stödja mina reflektioner. Jag inleder med att diskutera min första frågeställning: På vilket sätt arbetar pedagogerna vanligtvis med sång i förskolan?

6.1 Pedagogernas arbete med sång i förskolan

Båda förskolorna har återkommande inlednings- och avslutningssånger under alla observationer. Uddén (2004) påpekar att man genom att ha samma rutin när det gäller exempelvis hur man börjar och slutar en samling, kan ge ”trygghet, gemenskap och samarbete” (Uddén, 2004:126). Detta är något som de båda förskolorna verkar eftersträva. Avslutningssången på förskola A är lugn och utan rörelser. Vesterlund (2003) anser att det är av stor vikt att sluta en sångsamling på ett lugnt sätt, för att barnen ska få chans att uppleva en stund då de bara kan koppla av. Förskola B har en rörelsesång som avslutningssång vilken aktiverade olika kroppsdelar. Jag har upplevt att barn ofta är uppspelta under sång- och musiksamlingar, vilket är förståeligt då de sjunger och rör sig. Därför tror jag precis som Vesterlund att en avkopplingsstund på slutet kan vara bra, där barnen kan koppla av och smälta vad de varit med om under samlingen.

I avslutningssången på förskola A sjunger de först hej då till alla i gruppen. Därefter till en avdelning i taget som får gå från samlingen med sin grupp. Jag tycker att det var ett tydligt sätt att markera gruppstillhörighet. Alla barn tillhör en grupp och får visa det genom att gå ut med den. Jederlund (2002) ser musiken som ett kraftfullt redskap för att ge en känsla av gemenskap och tillhörighet, genom sånger, danser och musikrepertoarer som man delar.

Ingen av förskolorna använder sig av *instrument* som barnen får spela på. När det gäller att låta barnen använda instrument betonar Uddén (2004) att instrument som är lätta att hantera, ger hjälp till barnen att kunna återge den rytm som språket har i ramsor och sånger. Jag tror därmed att förskolorna missar ett viktigt verktyg i språkarbetet genom att inte låta barnen spela på instrument, vilket är synd. De använder sig dock av ramsor på båda förskolorna, vilket förekom vid varje observationstillfälle. En ramsa som används på båda förskolorna är *Tumme röd och Tumme blå*.

Vesterlund (2003) menar att rim och ramsor hjälper barnen att hitta språkritmen, vilket gör det lättare för barnen att uppfatta språkljud och språkmelodi. Barnen får också hjälp att minnas ”ord, text och melodi” (Vesterlund, 2003:30) De båda förskolorna arbetar med språket genom användandet av ramsor.

Enligt pedagogen på förskola A använder de bara instrument på de små samlingarna på varje avdelning. Instrumenten skulle i annat fall inte räcka till alla barnen. Jag vet dock inte hur mycket de använde instrument på avdelningarna då jag aldrig observerade eller intervjuade pedagoger därifrån. Pedagogerna på förskola B använder inte alls rytminstrument, men menar att det är något som de behöver bli bättre på. De anser dock att de behöver ha mindre grupper för att kunna använda instrument, men förhoppningsvis blir deras insikt om att de faktiskt vill bli bättre på det en början till att arbeta med rytminstrument. Jag tror att det kan ligga en osäkerhet bakom användandet av instrument och att det är därför som pedagoger i förskolan och kanske även i skolan inte använder sig av det. Jernström & Lindberg (1995) menar att en anledning till att pedagoger känner ett visst obehag över att använda instrument tillsammans med barn, är att de är rädda för att inte klara av situationen med många barn som låter både mycket och högt.

Pedagogerna på båda förskolorna använder däremot själva gitarr som ackompanjemang till sången. På förskola A spelar den pedagog som leder sångsamlingen själv gitarr och på förskola B där det är två pedagoger som leder samlingen spelar en pedagog gitarr och den andra pedagogen visar rörelser och material som de använder för att introducera sånger. Jag tror att gitarren är en nyckel till att få barnen att känna att sången och musiken är något lustfyllt. Jag kunde se en mycket större glädje under sång- och musiksamlingen hos barnen på de förskolor jag undersökt, jämfört med barn på förskolor där inga instrument används som ackompanjemang. Jag upplevde också utifrån det jag såg under mina observationer, att förskolor som använde gitarr arbetade mer med rörelse. Då jämförde jag med tidigare erfarenheter från förskolor där ingen gitarr användes. Detta bekräftar Granberg (2000) som anser att det är bra om pedagogerna använder instrument under sångsamlingen. Då går det bättre att följa rytmen, sjunga samstämmigt och att röra sig till texten.

På båda förskolorna använder de sig av *konkret material* för att presentera olika sånger. Enligt Calderon (2006) kan man använda sig av konkreta föremål för att underlätta för barnen att komma ihåg och för att öka förståelsen. Det finns däremot en skillnad mellan förskolorna i hur de använder materialet.

På förskola A använder pedagogen endast bilder som konkret material för att presentera en del sånger bortsett från de hattar som används vid talramsan *Tumme röd och Tumme blå*. Bilderna visar oftast bara huvudinnehållet i sången, exempelvis *Imse vimse spindel* som introduceras med en bild på en spindel under sångsamling 1, förskola A. Det är dock en bild som visar mycket mer av sångens innehåll. Det är *Bä bä, vita lamm* där bilden visar ett lamm, en ullsäck, en helgdagsrock, en söndagskjol och ett par strumpor. Det var också under sångsamling 1, förskola A.

Pedagogen på förskola A pratar inte kring bilderna, mer än att fråga barnen vilken sång de tror att de ska sjunga. Hon verkar använda det konkreta materialet för att få barnen att minnas.

På förskola B använder pedagogerna till skillnad från pedagogen på förskola A, en stor variation av konkret material, exempelvis bilder, en ”spindeltråd”, kläder och olika figurer som ska föreställa olika karaktärer i sånger. De använder även materialet på ett annat sätt än förskola A. De dramatiserar en del sånger, exempelvis *I ett hus vid skogens*

slut under sångsamling 1 med hjälp av materialet och använder det ibland som utgångspunkt för frågor och samtal. De verkar använda materialet som ett verktyg för att skapa en förståelse för innehållet i sångerna.

Under intervjun bekräftades det jag sett när det gäller användningen av konkret material. Pedagogerna på förskola A tycker att det som är viktigast när hon lär ut sånger är att använda bilder för att få barnen att minnas. Pedagogerna på förskola B anser däremot att det viktigaste är att ge barnen en förståelse av sångens innehåll. Detta tyder på att förskola B arbetar mer med det språkliga när det gäller användningen av konkret material.

Intressant från resultaten är att det både på förskola A och B är pojkar som får hjälpa till med att visa det konkreta materialet för de andra i gruppen. Några exempel ur resultaten är på förskola A under observation 1 då en pojke får visa upp en bild för sina kamrater och på förskola B under observation 2 då en pojke får sticka ner handen i en påse och visa det han tar upp för sina kamrater i gruppen. På förskola B får dock en flicka prova på att gå balansgång på en ”spindeltråd”, vilken skulle introducera sången *En elefant balanserade* under observation 1. På förskola A under sångsamling 3 hjälper också en flicka till. Då med att visa upp en bild, men den går hon självmant fram och tar av pedagogerna. Att det visar sig vara pojkar som hjälper till mest, förvånar mig. Jag hade förväntat mig att flickorna skulle vara de som fick hjälpa till med allt och vara ”duktiga”. Det är ju vad jag alltid har fått höra om flickor. I inledningen av detta arbete hänvisar jag till läroplanen för förskolan i Lärarboken (2003) som innehåller riktlinjer för pedagoger i förskolan. En av dessa riktlinjer är att låta pojkar och flickor vara delaktiga i verksamheten, vilket jag inte tycker att någon av förskolorna levde upp till när det gäller att hjälpa till med praktiska moment. Pojkarna fick enligt mig göra för mycket.

När det gäller val av *sånger* har förskola A sånger som handlar om karaktärer i böcker och filmer som barnen kan relatera till, exempelvis Pippi Långstrump och Karlsson på taket. Några sånger handlar om djur och andra om olika kroppsdelar. På förskola A sjunger de många nya barnsånger som jag inte känner igen.

Förskola B har mer traditionella barnsånger, som även jag sjöng när jag var liten. Deras sånger handlar också om djur, olika karaktärer som barnen kan relatera till och om olika kroppsdelar i likhet med sångerna på förskola A. Uddén (2004) anser att det är viktigt att mindre barn får sjunga sånger med texter som de kan relatera till, exempelvis sånger om barn och djur eller sånger med starka känslor.

Pedagogerna på förskola B som arbetar med barn som har ett annat modersmål än svenska menar att något av det viktigaste när de väljer sånger är att texten ska vara så konkret som möjligt. Detta visar att de har språkförståelsen i tanken även när det gäller valet av sånger. Pedagogerna på förskola A betonar mer det rutinartade vid val av sånger, såsom att alltid ha med samma sång i början, i mitten och i slutet. Något annat hon ser som viktigt är att låta barnen vara delaktiga i valet av sånger, vilket framkommer tydligt i samlingarna.

På båda förskolorna är alla sånger på svenska. Enligt Uddén (2004) är det nödvändigt att man sjunger mycket svenska sånger, för barnens språkliga utveckling. Hon menar att barn som har ett annat modersmål, till att börja med ska sjunga svenska sånger med

texter som är konkreta och använda mycket rörelser för att öka förståelsen. Antal Lundström (1996) föreslår dock att om man arbetar i barngrupper där det finns barn som kommer från ett annat land, kan man arbeta med sånger från deras land och även låta föräldrar dela med sig av landet och musiken där, då detta kan vara ett sätt att motverka främlingsfientlighet och förutfattade meningar hos barnen. Detta kunde jag inte se något av under de observationer jag gjorde.

På förskola B sjunger de en namnsång där de nämner alla barn vid namn, vilket de inte gör på förskola A. Jag kunde se något speciellt hos barnen då de sjöng deras namn. Det var som att de ”sträckte på sig.” Winnberg (1990) betonar vikten av att sjunga namnsånger i förskolan. Han menar att man genom sånger där man nämner barnets namn kan visa barnet att det syns och med det ge barnet en starkare självkänsla samt en bättre ställning i gruppen.

Det totala antalet sånger varierar mellan förskolorna och även inom förskolorna vid de olika observationstillfällena. Pedagogerna menar själva att man behöver vara flexibel och känna av hur många sånger barnen klarar av en viss dag. Enligt Winnberg (1990) är det viktigt att vara uppmärksam på hur mycket barnen orkar en viss dag. Han menar att om man musicerar med barnet när det inte vill göra det, kan det bli en negativ erfarenhet. Detta verkade pedagogerna på de båda förskolorna vara medvetna om med tanke på det varierande antalet sånger under sångsamlingarna, samt deras egna reflektioner.

Förskola B sjunger färre sånger på sångsamlingarna än förskola A, bortsett från observation 2 där förskola B sjunger en sång mer än förskola A. Kanske beror antalet sånger på att pedagogerna på förskola B arbetar mycket med konkret material, vilket tar tid från samlingen som pedagogen på förskola A använder till att sjunga.

På förskola A sjunger de många fler sånger med högt tempo än på förskola B. Det kan bero på att barnen på förskola B inte har svenska som modersmål och att de behöver sånger med lite lugnare tempo för att kunna hänga med i texten. En annan tolkning är att förskola A har många fler nya sånger än förskola B och min uppfattning är att allt går mycket fortare idag än vad det gjorde för exempelvis tio år sedan, vilket då även skulle kunna synas i nya sånger. Förskola B har många sånger som jag sjöng som liten. Därför känner jag igen fler sånger där än på förskola A. Under intervjun berättar pedagogerna på förskola B att de gärna blandar klassiska sånger med nya för att bevara den svenska vistraditionen. Detta anser även pedagogen på förskola A vara viktigt. Under intervjun berättar hon att de sjunger sånger av Astrid Lindgren och ser det som ett stort ansvar att föra dessa sånger vidare.

Både förskola A och B har några sånger som förekommer på alla samlingar. Granberg (2000) betonar vikten av att upprepa när man arbetar med mindre barn. De lär sig genom att göra något många gånger. När de gör något flera gånger känner de även igen det, vilket ger trygghet. Winnberg (1990) ser också positivt på upprepandet av sånger och menar att sjungandet av samma sång varje dag under en period, leder till att barnen känner sig trygga i sin omgivning. Observation 1 på förskola A är ett bra exempel på barns igenkännande genom upprepning av en sång. *Upp och hoppa sången* inleds med att pedagogen säger: ”Nu gör jag så här”. Därefter drar hon på gitarren och alla barn

ställer sig upp och börjar dansa, utan att pedagogen talar om för dem vad de ska göra. Det märks att de känner igen sig och att de har gjort sången många gånger tidigare.

Att det finns ett intresse av att återupprepa sånger visar sig i de olika sångsamlingarna. På förskola A förekommer två önskemål om att sjunga om en sång under sångsamling 1 och 2. Det är bara förslaget under observation 1 som besvaras av pedagogen. En möjlig orsak till det kan vara att det är några barn som är ganska okoncentrerade under observation 2 och att pedagogen därför vill gå vidare med samlingen. På förskola B förekommer önskemål vid ett tillfälle under sångsamling 2, då en pojke vill göra *Spökramsans* en gång till vilket besvaras av pedagogerna.

Av antalet sångförslag från barnen på de olika förskolorna, kan jag se att pedagogen på förskola A arbetar mer med att låta barnen få vara med och påverka innehållet i samlingen, exempelvis genom förslag på sånger. På förskola A är det mest pojkar som kommer med förslag på sånger och egna idéer under sångsamlingarna. Det är dock flickorna som samtalar mest. När pedagogen ställer frågor är det oftast flickorna som vill säga något. Exempelvis under sångsamling 1, förskola A då pedagogen ställer frågor om ”Karlsson på taket”. På dessa frågor svarar mest flickor. Pedagogen ställer inte frågor till något speciellt barn, utan låter alla få möjlighet att svara.

På förskola B är det endast pojkar som är delaktiga i samtal och frågor om sångerna. Det är också bara pojkar som får frågor av pedagogerna. Under sångsamling 2 önskar en flicka att få sjunga *Här kommer Pippi Långstrump*, men får inte sin önskan besvarad.

På förskola B anser jag att flickorna behöver få mer utrymme, för att inte bli rädda för att uttrycka sig i ett större sammanhang. Läroplanen för förskolan i Lärarboken (2003) som jag hänvisade till tidigare gällande pojkars och flickors delaktighet i verksamheten går att använda också i det här sammanhanget. Pedagogerna på förskola B låter inte flickorna få ta plats under sångsamlingen.

En skillnad mellan förskolorna är hur mycket tid pedagogerna lägger ner på *samtal och frågor* med barnen.

Pedagogen på förskola A arbetar mycket med att samtala med barnen både före och under sångsamlingarna. Under observation 1 gör hon det mycket under samlingen. Barnen önskar sånger som hon tar upp och sjunger och spelar tillsammans med dem. Under observation 2 börjar en flicka sjunga sången *Och nu så vill jag sjunga* innan samlingen börjat och får hjälp av pedagogen som börjar spela på gitarren och sjunga med.

Hon går inte igenom innehållet i sångerna genom att samtala kring texten bortsett från observation 1 då de ska sjunga *Vädersången*. Hon ber barnen titta ut genom fönstret för att se vilket väder det är ute. Pedagogen kopplar däremot sånger till barnens egna erfarenheter och låter dem berätta om vad de kommer att tänka på när de ska sjunga en speciell sång. Text när de ska sjunga om Karlsson på taket under observation 1. Då vill pedagogen veta hur barnen upplever att Karlsson ser ut och vad som är speciellt med honom. Hon ställer både öppna och ledande frågor till barnen och de som vill säga något, får möjlighet att göra det. Samtalen under observation 2 på förskola A handlar dock mest om att få barnen att förstå vilken sång de ska sjunga, samt att förbereda dem

för rörelserna i sången. Exempelvis under rubriken samtal och frågor om sångerna under observation 2, då pedagogen visar upp en bild på stjärnor och frågar barnen om hon kan få se några blinkande stjärnor. Det är inga direkta samtal utan mer envägskommunikation. Det kan bero på att det finns några barn som är okoncentrerade under samlingen och att pedagogen därför inte vill stanna upp samlingen för mycket genom några längre samtal.

På förskola B varierar samtal under sångsamlingen mellan de olika observationstillfällena, men det förekommer inte alls dialog med barnen på samma sätt som på förskola A förutom då pedagogerna ska lära ut en ny sång. Då förekommer mer samtal än på förskola A.

Under observation 1 förekommer nästan inga samtal på förskola B mer än några enstaka frågor. Ett exempel på en fråga som ställs är:

– Vem tror du vill gå balansgång på den?

Det är när pedagogen plockar fram en ”spindeltråd” ur en påse som ska introducera *En elefant balanserade*. Svaret på frågan kommer från en pojke som blir rättad av en pedagog. Han svarar spindel, vilket enligt pedagogen är fel och hon berättar för honom att det är elefanten. Kanske menar pojken elefanten, men kan inte hitta ordet och därför säger han spindel som i ”spindeltråd”. Pojken är liten och har kanske inte ett så stort ordförråd än, men visste svaret och ville dela med sig av det. Jag tror att det är viktigt att pedagoger som arbetar i förskolan tar sig tid till att förstå hur barnet tänker för att inte ”dumförklara” barnet som i exemplet om pojken och spindeln. Om vi inte tar den tiden tror jag att det finns risk för att vi ger barnen en dålig självkänsla, får dem att känna att den kunskap de har inte räcker.

Under observation 2 på förskola B innehåller samlingen mer av frågor och samtal än under observation 1. Jag hänvisar till ett exempel under rubriken samtal/frågor under observation 2, då pedagogen frågar barnen var stjärnan finns någonstans som introduktion till sången *Blinka lilla stjärna*. En pojke svarar att den finns där uppe, vilket får pedagogen att fråga vad han menar med uppe. Hon får pojken att närmare förklara vad han menar. Att uppe faktiskt kan innebära på många ställen.

I inledningen av mitt arbete hänvisade jag till en undersökning av Naucleur som visade att svenska barn fått dubbelt så stort utrymme till deltagande i samtal än de turkiska barnen under en undersökning i förskolan och hemmen. Även om jag i min undersökning inte undersökte svenska och turkiska barn, kan jag använda dess resultat när jag studerar skillnader mellan de olika förskolorna vad gäller samtal och frågor under sångstunden.

Pedagogen på förskola A som arbetar med barn som har svenska som modersmål, ger barnen mer utrymme för samtal och frågor än pedagogerna på förskola B som har barn med ett annat modersmål än svenska. Hon låter dialogen mellan henne och barnen gå som en röd tråd genom samlingen. Pedagogerna på förskola B samtalar med barnen när de lär ut en ny sång, men i övrigt innehåller deras samlingar inte mycket av dialog mellan pedagog och barn. Jag anser det därför vara bekräftat att det finns en skillnad mellan hur svenska pedagoger samtalar med barn som har svenska som modersmål och barn som har ett annat modersmål än svenska.

Min empiriska erfarenhet sa mig att förskolor som hade barn med svenska som modersmål arbetade mindre med *rörelser*. Det kunde jag inte se utifrån de observationer jag gjort. Rörelser är snarare något som de båda förskolorna arbetar mycket med. Däremot verkar pedagogerna på förskola B vara mer medvetna om vilken roll rörelser spelar för utvecklingen. De nämner i intervjun att sången och musiken är bra för den motoriska utvecklingen. Förskola B sjunger något fler sånger med rörelser under sina samlingar än vad de gör på förskola A beräknat på hur många av det totala antalet sånger per sångsamling som innehåller rörelser, men det är ingen anmärkningsvärd skillnad. Enligt Jederlund (2002) bidrar rörelser rent språkligt till att man med hela kroppen får uppfatta melodi och rytm i språket. Genom rörelserna får barnen även uppleva och lära sig ord och begrepp.

På förskola B är det ju två pedagoger som leder sångsamlingen. Något som är positivt med det är att det finns någon som visar rörelserna under tiden de sjunger. På förskola A finns det ingen möjlighet för pedagogerna som leder att visa rörelser, då hon spelar gitarr.

Gemensamma rörelser för de båda förskolorna är bland annat att klappa, stampa, vinka, hoppa och göra olika handrörelser exempelvis som till sången *Blinka lilla stjärna*.

Förskola B gör däremot rörelser som inte förskola A gör, vilket kan bero på att det finns barn i den barngruppen som är äldre än barnen på förskola A. Dessa rörelser handlar om att gå, springa, snurra, dansa och smyga. Under observation 2 sjunger de sången *Våra fötter de ska vandra* då de gör dessa rörelser. Vesterlund (2003) betonar vikten av att ”grundrörelserna (krypa, hoppa, åla, gå, springa osv.)” (Vesterlund, 2003:30) fungerar på ett bra sätt innan barnet börjar i skolan.

Det jag kan se när det gäller rörelser på de båda förskolorna är att flickorna oftare är med och gör rörelser. Pojkarna är med ibland och ibland inte. Exempelvis under observation 2 förskola B där de sjunger sången *Klappa händerna*. Då är de flesta pojkar inte delaktiga i varken sång eller rörelser förrän under sista omgången då de sjunger ”säg hej hej till vännen din som sitter där, hej hej”. På båda förskolorna är det aldrig alla barn som gör rörelser till sångerna. Jag upplever att de minsta barnen ofta varken är med på sång eller rörelser, utan mest tittar runt på sina kamrater. Exempelvis under sångsamling 1, förskola A under sången *Här kommer Pippi Långstrump*. Då deltar inte de minsta i rörelserna. Granberg (2002) anser däremot att rörelser är något som gör att de barn som inte har tillägnat sig språket får vara delaktiga i valet av sång, genom att de kan visa sitt val med rörelser. Genom rörelserna kan de också vara med i sången. Detta tycker jag inte att jag kunde se under de observationer jag gjorde, men dessa barn kanske är mindre än de barn som Granberg syftar på.

6.2 Inläring av sånger

Min andra frågeställning är: Hur lär pedagogerna ut sånger till barn med ett annat modersmål än svenska respektive barn med svenska som modersmål?

Pedagogerna lär vid ett tillfälle ut sången *Mössens julafton* vilket förstärker de skillnader jag tidigare sett mellan förskolorna. Pedagogerna på förskola B hittar en saga som heter *Mössens julafton*, vilket jag beskriver i resultatdelen och som de läser innan de lär ut sången. Jag tycker att det var ett bra sätt att förbereda barnen inför sången, och

för att öka deras förståelse av sångtexten. I boken finns även bilder som förtydligar textens budskap. Pedagogen på förskola A har förberett genom att sjunga en annan julsång gången innan. Hon berättar att hon gör det för att inte barnen ska bli överraskade över att helt plötsligt sjunga en julsång.

Både förskola A och B använder *gitarren* när de ska lära ut den givna sången.

När det gäller det *konkreta materialet*, använder pedagogen på förskola A en bild för att introducera sången, vilket hon även gjort under övriga sångsamlingar. Bilden visar en råttfälla, en musmamma och musbarn samt en stövel med en julstjärna på.

Pedagogerna på förskola B använder precis som tidigare en större variation av material än pedagogen på förskola A. De har små gosedjur som är möss, varav en av mössen har ett förkläde och är lite större än de andra och föreställer musmammans. De använder bomull som ska föreställa snö, en julgran och en råttfälla.

Att göra barn nyfikna när man ska lära ut en ny sång är något som Jernström och Lindberg (1995) pekar på som viktigt. Jag tror att den variation av material som förskola B använder väcker mer intresse hos barnen, då de inte vet vad som ska komma. På förskola A där pedagogen endast har bilder bortsett från de hattar som används vid talramsan *Tumme röd och Tumme blå*, är barnen redan förberedda på vad som ska komma och därmed väcks inte spänningen hos dem på samma sätt. Uddén (2004) menar att man förutom att öka förståelsen även ökar barnens förmåga att leva sig in i sångtexten när man använder konkret material. Genom de varierande föremål och den dramatisering med hjälp av dessa som pedagogerna på förskola B gjorde, tror jag att barnen fick en större möjlighet att leva sig in i sångtexten än barnen på förskola A.

Pedagogerna på förskola B för mer *samtal och frågor* runt sångtexten än vad pedagogen på förskola A gör.

På förskola A ställer pedagogen en fråga om vad en av bilderna föreställer och får svar från en flicka. Situationen är följande:

- Är det nån som vet, vad är det här?
- Pangar, svarade en flicka.
- Vad är det som pangar, frågade pedagogen. Därefter påbörjade hon svaret genom att säga:
- Den smäller..., men inväntade svar från flickan.
- Råttan. Akta er för den, svarade flickan.

Pedagogen förklarar även bilden på en stövel med en julstjärna på, vilket är mössens julgran. De sjunger dock inte om den i versen de sjunger under samlingen. Bilden kan då tyckas vara något förvillande för barnen. Pedagogerna går igenom texten i sången och pekar samtidigt på bilderna vartefter de passar in i texten, innan de sjunger den tillsammans.

På förskola B ställer pedagogerna några frågor, bl.a. om hur vädret är när det är snö ute och vilken skillnad det är mellan en råtta och en mus. Den sista frågan kan tyckas onödig i den här situationen, då sången handlar om enbart möss. Kanske syftar pedagogerna på råttfällan och därför vill klargöra skillnaden. Pedagogerna använder det konkreta materialet till att dramatisera sången en gång innan de sjunger den då de

använder sångtexten som repliker. Ett exempel ur resultatdelen då pedagogerna dramatiserar sången:

Lyssna nu vad jag säger: Nu ska ni akta er för råttfällan. Den är farlig för små råttor och möss.
Om alla ser till att vara långt borta från fällan, kan vi alla fira jul tillsammans, säger musmamman.

Ja, jag vill fira jul. Ska vi dansa? säger ett musbarn.

Innan sången förklarar även pedagogerna att det är natt och mörkt ute när musmamman pratar med musbarnen.

Sedan säger hon att mössen sjunger om natten och att natten är mörk och kall...

Sångtexten börjar ju ”När nätterna blir långa och kölden sätter in”. Jag tycker att pedagogerna på förskola B arbetar mer med helheten i texten, att få barnen att förstå även de delar av texten som inte tydliggörs av konkreta föremål. De dramatiserar sången med hjälp av texten och de samtalar om hur det är när det är kallt ute, samt förklarar för barnen att det är natt då mössen sjunger.

Under intervjun berättar pedagogerna på förskola B att de anser att det viktigaste när man lär ut en ny sång, är att skapa en förståelse för innehållet. Det syns i de observationer jag gjort att de eftersträvar detta. Inte bara när de lär ut nya sånger utan även under de ”vanliga” sångsamlingarna. De arbetar mycket med den språkliga förståelsen.

Pedagogen på förskola A menar att det viktigaste är att använda bilder för att barnen ska minnas sångtexten. Även hennes syn visar sig tydligt i observationerna med tanke på alla bilder hon använder. Under sångsamling 1 beskriver jag hur hon ofta ställer frågan: Kommer ni ihåg? till barnen. Detta förtydligar hennes sätt att arbeta, att få barnen att minnas.

Ingen av förskolorna använder mycket *rörelser* till sången och de lär inte ut rörelserna till barnen. Däremot använder de sig av rörelser då de sjunger sången för att förtydliga texten.

Pedagogen på förskola A, visar en rörelse på ett ställe i sången. Det är då man sjunger ”Ni aktar er för den” om råttfällan. Då pekar pedagogen mot barnen i ringen med pekfingret.

Pedagogerna på förskola B gör några fler rörelser än pedagogen på förskola A. Granberg (2000) menar att mindre barns simultanförmåga inte är fullt utvecklad, vilket gör att de inte kan både sjunga och spela på samma gång. Granberg talar om kombinationen sång och instrument, men jag tycker att detta går att använda i det här sammanhanget. Pedagogerna lärde inte ut rörelser till den nya sången, bortsett från några små rörelser som de gjorde medan de sjöng. De koncentrerade sig i första hand på att lära barnen sången.

6.3 Mål och syften med sångsamlingarna?

Min tredje och sista frågeställning är: Vilka mål och syften har pedagogerna med sångsamlingarna?

Ingen av förskolorna har några mål för sångsamlingarna som bestämts av hela arbetslaget och som är nedskrivna. Däremot har pedagogerna som leder sångsamlingarna sina egna mål. Man kan se en stor skillnad i de mål som pedagogerna på de olika förskolorna har för sång- och musiksamlingarna när det gäller den språkliga utvecklingen.

Både pedagogen på förskola A och pedagogerna på förskola B anser att det ska vara roligt och glädjefyllt.

Pedagogerna på förskola B har även andra mål med sina samlingar. De ser dessa som ett sätt att utveckla språket. De ser sång och musik som ett viktigt sätt att uttrycka sig och menar att sång och musik kan bidra till att barnen vågar pröva språket i en miljö där ingen pekar ut någon enskild person och att barnen rent rytmiskt utvecklas både språkligt och musikaliskt. Jederlund (2002) menar att ett barn som hittar rytmen i sång och musik, ofta går ett steg längre i sin språkliga utveckling därför att känslan av att man lyckas uttrycka sig rent språkligt i sång och musik kan leda till att man blir mer motiverad till att uttrycka sig på andra sätt, exempelvis genom att röra sig, rita, tala eller skriva. Det språkliga får jag uppfattningen av att pedagogerna på förskola B har funderat mer över än pedagogen på förskola A.

Pedagogen på förskola A anser att sång och musik är ett sätt att visa barnen på vilka möjligheter det finns i olika musikstilar och att man genom sång och musik lär sig nya ord och tränar samspel. Pedagogerna på förskola B anser också att sång och musik tränar samspel, men dessutom att det utvecklar det motoriska och följandet av en instruktion samt att sången och musiken är ett sätt att föra vidare kulturarvet. De verkar vara mer medvetna om den roll sång och musik spelar för barns utveckling rent fysiskt då de nämner både den språkliga och den motoriska utvecklingen. Pedagogen på förskola A nämner också språklig utveckling men inte lika ingående som pedagogerna på förskola B.

7. Slutsats

Syftet med min uppsats var att jämföra hur svenska pedagoger arbetade med barn som hade svenska som modersmål respektive barn med ett annat modersmål än svenska under sångsamlingarna på förskolan. Arbetet har visat på likheter men också en del skillnader.

Att ha en rutin på en del av sångerna för att barnen ska känna igen sig och känna sig trygga, är något som de båda förskolorna har gemensamt. De använder sig inte av instrument som barnen får spela på under samlingarna, men båda förskolorna använder gitarren som ackompanjement till sånger de sjunger under samlingen.

Under arbetets gång har jag blivit uppmärksam på hur många olika delar i sång- och musiksamlingen som är språkutvecklande och som jag inte har reflekterat kring tidigare. Båda förskolorna använder sig av talramsor under varje sångsamling. Båda förskolorna arbetar också mycket med rörelser. Även om förskola B har något fler sånger som innehåller rörelser, så är rörelse något som de båda förskolorna prioriterar under sång- och musiksamlingarna.

Det finns däremot stora skillnader mellan förskolorna vid användningen av konkret material. Min empiriska erfarenhet sa mig att pedagoger som arbetade med barn som hade ett annat modersmål än svenska, arbetade mer med det språkliga under sång- och musiksamlingen, än de pedagoger som arbetade med barn med svenska som modersmål. Även om jag under arbetets gång har upptäckt att de båda förskolorna arbetar mycket språkligt genom rörelser och ramsor, visar det sig vara en stor skillnad rent språkligt när det gäller användandet av konkret material. Pedagogen på förskola A som arbetar med barn som har svenska som modersmål använder sitt material för att barnen ska minnas sångerna nästa gång de ska sjunga dem, medan pedagogerna på förskola B arbetar mer med att skapa en förståelse för innehållet i sångerna med hjälp av materialet. Det jag har sett bekräftas även av pedagogerna i intervjuerna.

Pedagogen på förskola A som arbetar med barn som har svenska som modersmål arbetar mer med att ha en dialog med barnen än pedagogerna på förskola B, både före och under sångsamlingarna, med undantag från den gång då pedagogerna på förskola B ska lära ut en ny sång. På förskola A är dessutom både pojkar och flickor delaktiga i samtal och frågor, vilket inte är fallet på förskola B. Där är det endast pojkar som deltar.

Pedagogerna på förskola B har mer språkliga mål och syften med sitt sång- och musikarbete och framhäver mer den språkliga förståelsen, bland annat genom sitt sätt att använda konkret material. De verkar vara mer medvetna om sången och musikens påverkan på barns språkliga utveckling och även den motoriska utvecklingen medan pedagogerna på förskola A mer ser på utvecklingen av det sociala, exempelvis samspel och gemenskap. Varken på förskola A eller B är övriga pedagoger som deltar i samlingen delaktiga i mål och syften för samlingarna. Gällande målen för sång och musiksamlingar blir jag besviken över att pedagogerna inte har satt upp några mål gemensamt i arbetslaget. Under sångsamlingar deltar ju flera pedagoger även om det

bara är en eller två som leder samlingen. Jag anser att det är viktigt att även dessa pedagoger är medvetna om sången och musikens roll för barnens utveckling samt att de också får vara med och sätta upp mål för samlingarna. Då tror jag att det blir lättare att som pedagog som inte leder samlingen, ändå vara delaktig och visa barnen att sången och musiken är viktig och rolig.

Jag hoppas att detta arbete bidrar till ny kunskap hos dem som läser det, när det gäller vikten av att ha sång och musik som en del i förskolan för barnens utveckling, inte bara språkligt utan även motoriskt och socialt. Jag hoppas också att pedagoger som arbetar med barn som har svenska som modersmål respektive barn med ett annat modersmål än svenska, eller i barngrupper med blandade språkgrupper lär sig något av varandra genom detta arbete. Vikten av att ha sång och musik för att utveckla språket och det motoriska, för att öka gemenskapen och tryggheten i gruppen och för att ge barnen en stund av glädje är delar i sång och musik som inte kan underskattas.

Under arbetets gång har jag upptäckt områden som jag skulle vilja undersöka vidare, men som detta arbete inte gav mig tid till. Jag skulle vilja undersöka hur barnen uppfattar olika sångtexter, för att se hur pedagogernas arbetssätt kan påverka barnens förståelse av sångtexter. Det skulle även vara intressant att undersöka om det rent språkligt skiljer något mellan barn som fått ta del av sång och musik regelbundet i tidig ålder, jämfört med dem som inte fått det. Men för att kunna undersöka det vidare krävs både tid och pengar.

Rent yrkesmässigt har det här arbetet gett mig en större medvetenhet kring sångens och musikens påverkan på barns utveckling. Min förhoppning är att det också ska ge andra pedagoger denna medvetenhet, så att sången och musiken inte bara blir en del i verksamheten utan närmre eftertanke, utan något som alla pedagoger i verksamheten har tydliga mål och syften med.

8. Referenser

- Antal Lundström, I. (1996). *Musikens gåva*. Halmstad: Konsultförlaget i Uppsala
- Bjørkvold, J-R. (2005). *Den musiska människan*. Stockholm: Runa förlag
- Bjurwill, C. (2001). *A, B, C och D. Vägledning för studenter som skriver akademiska uppsatser*. Lund: Studentlitteratur, (s.40).
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB, (s.130,147, 294, 305.)
- Ekholm, M., & Fransson, A. (1984). *Praktisk intervjuteknik*. Stockholm: Almqvist & Wiksell Förlag AB, (sid.13)
- Granberg, A. (2000). *Småbarnsmetodik. Omsorg lek och ramsor*. Stockholm: Liber
- Hammershøj, H. (1997). *Musikalisk utveckling i förskoleåldern*. Lund: Studentlitteratur
- Jederlund, U. (2002) *Musik och språk: ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling*. Hässelby: Runa förlag AB
- Jernström, E., & Lindberg, S. (1995). *Musiklust*. Malmö: Runa förlag
- Lärarnas Riksförbund. (2003). *Lärarytelsen*. Modintryck
- Myndigheten för skolutveckling, Calderon, L. (red.) (2006) *Komma till tals. Flerspråkiga barn i förskolan*. Växjö: Davidsons tryckeri AB, (s.50)
- Naucélér, K. (2000). ”- sen det blev svårare och svårare”: om turkiska och svenska barns socialisation inför skolstarten och deras läsförståelse i år 4. I: Åhl, H. (red.) *Svenskan i tiden: verklighet och visioner*. Stockholm: HLS
- Rauscher H, F. (1998). Musik – ett nyckelämne i förskolan. *Fotnoten 1/98*. Stockholm: Lärarförbundet
- Sundin, B. (1995). *Barns musikaliska utveckling*. Falköping: Liber Utbildning AB
- Svensson, A-K. (1995). *Språklekar*. Lund: Studentlitteratur, (s.163)
- Söderberg, R. (1996). Ur rytmens och melodins vågor föds orden. *Pedagogiska magasinet 3/96*. Helsingborg: Lärarförbundet
- Uddén, B. (2004). *Tanke – visa – språk. Musisk pedagogik med barn*. Lund: Studentlitteratur
- Vesterlund, M. (2003). *Musikspråka i förskolan. Med musik, rytmik och rörelse*. Malmö: Runa förlag
- Waterson, N. (1991). *Nursery rhymes. Have they a role in language development*. Lund: Child Language Research Institute

Winnberg, L. (1990). *Våga skapa musik*. Kristianstad: Utbildningsförlaget

9. Bilagor

Intervjufrågor:

Vad har ni för mål med sång- och musiksamlingarna?

Är målen något som hela arbetslaget kommit överens om?

Vem planerar sång- och musiksamlingarna?

Hur planerar du/ni samlingen?

Vad är viktigt att ha med i en samling?

Hur väljer du/ni ut sånger till samlingen?

Vad tycker du är viktigt när du väljer sånger?

Deltar barn/föräldrar något i valet av sånger?

Använder du/ni instrument tillsammans med barnen under sång- och musiksamlingarna?

Varför/Varför inte?

Varför tror du/ni att det är viktigt att barn får använda instrument?

På vilket sätt tror du/ni att sång och musik är bra för utvecklingen hos barn i förskoleåldern?

Om du/ni lär ut en sång, vad tycker du är viktigt att tänka på?

Sånger: Förskola A

Bamse

Heja, Bamse, starkast är vår Bamse

men han tycker inte om att slåss.

Dunderhonung, farmors dunderhonung,

äter han för att bli stark förstås.

Å kommer någon stöddig typ

å ger en lite svag ett nyp

så får han akta sej, jamen,

för Bamse allas vän.

Heja Bamse, snällast är vår Bamse

han är lika snäll som han är stark.

Blinka lilla stjärna

Svensk text: Betty Ehrenborg-Posse

Fransk folkmelodi

Blinka lilla stjärna där.

Hur jag undrar var du är.

Fjärran lockar du min syn.

Likt en diamant i skyn.

Blinka lilla stjärna där.

Hur jag undrar var du är.

Bä bä, vita lamm

Text och musik: Alice Tegnér

Bä bä, vita lamm, har du någon ull?

Ja, ja kära barn, jag har säcken full.

Helgdagsrock åt far och söndagskjol åt mor.

Och två par strumpor åt lille, lille bror.

Det satt två katter på ett tak

Det satt två katter på ett tak, kille ville vipp bom bom.
De kliade sig både fram och bak, kille ville vipp bom bom.
Då sa den ena: - Du min vän! Kille ville ville vipp bom bom.
Ska vi ta och hoppa ner igen? Kille ville ville vipp bom bom.

Och när de ner till marken kom, kille ville vipp bom bom.
Så sa dom: - Du det gör vi om! Kille ville vipp bom bom.
Så hoppade de upp och ner, kille ville ville vipp bom bom.
Tills ingen av dom orka mer, kille ville vipp bom bom.

Dykaren

Jag är en dykare, jag dyker ner. Blubb, blubb, blubb, blubb.
Jag har en lampa med så att jag ser. Blubb, blubb, blubb.
Och när jag vill upp så drar jag i ett rep. Blubb, blubb, blubb.
Så öppnar jag luckan..... Och slänger ut en fisk.

Elefantsången

Jag har en liten fråga, jag undrar lite grand,
Vet du vad elefanten gör för ljud där fram?
Elefanten, han har snabeln, som han lyfter på ibland. TUUUUT!
Jag har en liten fråga, jag undrar om en sak,
Vet du vad elefanten gör för ljud där bak?
Elefanten, han har svansen, som han lyfter på ibland. PRUTT!

En sockerbagare

Text och musik: Alice Tegnér

En sockerbagare, här bor i staden.
Han bakar kakor, mest hela dagen.
Han bakar stora, han bakar små.
Han bakar några, med socker på.

Och i hans fönster hänga julgranssaker.
Och hästar, grisar och pepparkakor.
Och är du snäller så kan du få.
Men är du stygger, så får du gå.

Hej då - sången

Hej då alla,
Hej då alla, hej då alla
Vá kul att ni var här...

Hej då (avdelningsnamn).....
Hej då (avdelningsnamn).....

Här kommer Pippi Långstrump

Text: Astrid Lindgren

Musik: Jan Johansson

Här var det hoppsan hejsan, nu ska du få se på mejsan, kan å kan du gissa, kan du gissa vem jag är?

Vill å vill du veta vad en sån som jag kan heta? Strunta i och fråga för jag säger som det är!

Här kommer Pippi Långstrump tjolahopp tjola hej tjola hoppsan sa, här kommer Pippi Långstrump ja här kommer faktiskt jag.

Har du sett min apa, min söta fina lilla apa, har du sett Herr Nilson ja han heter faktiskt så. Har du sett min villa, min Villevillakulla villa, vill å vill du veta varför villan heter så?

För där bor ju Pippi Långstrump tjolahopp tjola hej tjola hoppsan sa, där bor ju Pippi Långstrump ja där bor faktiskt jag.

Det e inte illa, jag har ju apa häst å villa, kappsäck full med pengar det är också bra att ha. Kom nu alla vänner, varenda kotte som jag känner, nu ska vi leva loppan, Tjolahej tjolahoppsan sa.

Här kommer Pippi Långstrump tjolahopp tjola hej tjola hoppsan sa, här kommer Pippi Långstrump ja här kommer faktiskt jag.

I ett hus vid skogens slut

Trad.

I ett hus vid skogens slut.
Liten tomte tittar ut.
Haren skuttar fram så fort.
Knackar på dess port.
Hjälp, ack, hjälp ack hjälp du mig.
Annars skjuter jägarn mig.
Kom ja kom i stugan in.
Räck mig handen din.

Imse vimse spindel

Trad.

Imse vimse spindel, klättrar upp för trån.
Ner faller regnet, spolar spindeln bort.
Upp stiger solen, torkar bort allt regn.
Imse vimse spindel, klättrar upp igen.

Karlsson på taket

Karlsson! Karlsson! Världens bästa Karlsson!
Karlsson! Karlsson! Hej, här kommer Karlsson!
Karlsson! Karlsson! Ingen, faktiskt ingen
annan Karlsson gillar jag så bra som mej.

Karlsson! Karlsson! Världens bästa Karlsson!
Vackra, snälla, lagom tjocka Karlsson,
genomkloka, underbare Karlsson!
Undra på att alla alla gillar mej!

Lille katt

Text: Astrid Lindgren

Musik: Georg Riedel

Lille katt, lille katt, lille söte katta.

Vet du att, vet du att, det är mörkt om natta.

Lille gris, lille gris, lille söte grisen.

Om du frys, om du frys så gör eld i spisen.

Lille ko, lille ko, lille söte koa.

Det var ho, det var ho, ho som sket på broa.

Lille mor, lille mor, lille söte mora.

Ho fick skor, ho fick skor, men de var för stora.

Lille far, lille far, lille söte faren.

En sån karl, en sån karl, det är tur vi har én.

Lille jag, lille jag, lille söta Ida.

Jag vill ha, jag vill ha, rotemos till middag.

Mössens julafton

Svensk text: Ulf Peder Olrog

När nätterna blir långa och kölden sätter in.

Tar mamma mus och samlar hela barnaskaran sin.

Hon visar sen på fällan, ni aktar er för den.

Så får vi allesammans fira jul igen.

Hejsan, hoppsan, fallerallera.

När julen kommer ska varenda unge vara glad.

Hejsan, hoppsan, fallerallera.

När julen kommer ska varenda unge vara glad.

OA hela natten

OA hela natten, bä bä vita lamm.

Ekorn satt i granen, skala kottar bak och fram.

Imse vimse spindel, klättra ner för trån.

Mors lilla Olle ringde fel på telefon.

– Hallå där, köp blåbär!

Vi tar det en gång till!

Startsången

Folkmelodi

Nu så ska vi sjunga, sjunga, sjunga.

Nu så ska vi sjunga, sjunga nu.

Tralla, gör som jag. Tralla, varje dag.

Tralla, det är bra. Tralala.

Nu så ska vi klappa, stampa, viska, vinka, blinka osv..

Tre pepparkaksgubbar

Text: Astrid Gullstrand

Musik: Alice Tegnér

Vi komma, vi komma från Pepparkakeland.

Och vägen vi vandrat tillsammans hand i hand.

Så bruna, så bruna vi äro alla tre.

Korinter till ögon och hattarna på sné!

Tre gubbar, tre gubbar från Pepparkakeland.

Till julen, till julen, vi komma hand i hand.

Men tomten och bocken vi lämnat vid vår spis.

De ville inte resa från vår pepparkakegris.

Tumme röd och Tumme blå

Det här är tumme röd.

Och det här är tumme blå.

Och dom har sina hattar på.

Tumme röd kan nicka...
God dag, god dag, god dag.
Och tumme blå kan vicka.
Hej å hå, si o så.

Tumme röd kan gömma sig.
Tumme blå kan klämma sig.
Ajajajajajaj...

Det här är tumme röd.
Och det här är tumme blå.
Nu är det dags att gå.
HEJ DÅ!

Ute är mörkt och kallt

Italien

Ute är mörkt och kallt.
Inne i husen, lyser nu överallt de tända ljusen.
Då kommer någon där, jag vet nog vem det är.
Sankta Lucia, Sankta Lucia.

Upp och hoppa sången

Nu har jag suttit för länge på min lilla rumpa, på min lilla rumpa rumpenstump.
Jag känner att jag måste hoppa upp och bumpa hoppa upp och bumpa rumpenstump.
Sidan och sidan och framåt och bakåt, sidan och sidan och en gång till.
Sidan och sidan och framåt och bakåt, sidan och sidan och STOPP!
Nuuu har jag suttit för länge på min lilla rumpa på min lilla rumpa rumpenstump.
Jag känner att jag måste hoppa upp och bumpa hoppa upp och bumpa rumpenstump.
Sidan och sidan och framåt och bakåt, sidan och sidan och en gång till.
Sidan och sidan och framåt och bakåt, sidan och sidan och STOPP!

Var bor du lilla råtta

Text: Britt G. Hallqvist

Tysk melodi

Var bor du lilla råtta? I en hatt.
Vad gör du klockan åtta? Jagar katt.
Hur många ungar har du? Sjuttitvå?
Hur mår din gamle far då? Si och så.

Vad gör din fru Lovisa? Steker glass.
Vad vill du ha att spisa? Korv och jazz.
Vad vill du ha att dricka? Smultronbål.
Vad har du i din ficka? Fyra hål.

Vädersången

Jag öppnar fönstret och tittar ut, hej väder här är jag!
Jag öppnar fönstret och tittar ut, hej väder här är jag!
Hej väder här är jag det är .....idag. (soligt, regnigt, mulet, kyligt)
Hej väder här är jag det är ....idag.

Sånger: Förskola B

Avslutningssång

Alla händer säger klapp, klapp, klapp.

Alla fötter säger stamp, stamp, stamp.

Huvudet säger nicke, nick.

Klockan säger ticke, tick.

Det är dags att sluta.

Blinka lilla stjärna

Svensk text: Betty Ehrenborg-Posse

Fransk folkmelodi

Blinka lilla stjärna där.

Hur jag undrar var du är.

Fjärran lockar du min syn.

Likt en diamant i skyn.

Blinka lilla stjärna där.

Hur jag undrar var du är.

En elefant balanserade

Trad.

En elefant balanserade.

På en liten, liten spindeltråd.

Han tyckte det var så intressant.

Så han gick och hämtade en annan elefant.

Två elefanter balanserade...

Tre elefanter balanserade.

På en liten, liten spindeltråd.

Det blev så tungt, så att tråden sprack.
Och alla elefanterna dom ramlade pladask.

I ett hus vid skogens slut

Trad.

I ett hus vid skogens slut.
Liten tomte tittar ut.
Haren skuttar fram så fort.
Knackar på dess port.
Hjälp, ack, hjälp ack hjälp du mig.
Annars skjuter jägarn mig.
Kom ja kom i stugan in.
Räck mig handen din.

Ja, må han leva

Ja, må han leva!
Ja, må han leva!
Ja, må han leva uti hundra år!
Javisst ska han leva!
Javisst ska han leva!
Javisst ska han leva uti hundra år!

Jag har en gammal moster

Trad.

Jag har en gammal moster, som heter Ingeborg.
Nu ska vi henne härma, när hon går på stadens torg.
Å, så vajar hatten. Å, hatten vajar så.
Å, så vajar hatten. Å, hatten vajar så.

Jag har en gammal moster, som heter Ingeborg.
Nu ska vi henne härma, när hon går till stadens torg.

Å, så svänger väskan. Å, väskan svänger så.

Å, så svänger väskan. Å, väskan svänger så.

Jag har en gammal moster, som heter Ingeborg.

Nu ska vi henne härma, när hon går till stadens torg.

Å, så vajar kjolen. Å, kjolen vajar så.

Å, så vajar kjolen. Å, kjolen vajar så.

Jag har en gammal moster, som heter Ingeborg.

Nu ska vi henne härma, när hon går till stadens torg.

Å, så svajar moster. Å, moster svajar så.

Å, så svajar moster. Å, moster svajar så.

Klappa händerna

Trad.

Klappa händerna när du är riktigt glad.

Klappa händerna när du är riktigt glad.

Du kan också glädja andra som på denna jorden vandra.

Klappa händerna när du är riktigt glad.

Klappa knäna..

Stampa fötterna..

Säg hej hej till vännen din som sitter där..

Kom och låt oss sjunga

Folkmelodi

Kom och låt oss sjunga, sjunga, sjunga.

Kom och låt oss sjunga, sjunga nu.

Tralla, gör som jag, tralla, varje dag.

Tralla, det är bra, trallalla.

Lilla snigel

Trad.

Lilla snigel akta dig, akta dig, akta dig.

Lilla snigel akta dig, annars tar jag dig.

Mössens julafton

Svensk text: Ulf Peder Olrog

När nätterna blir långa och kölden sätter in.

Tar mamma mus och samlar hela barnaskaran sin.

Hon visar sen på fällan, ni aktar er för den.

Så får vi allesammans fira jul igen.

Hejsan, hoppsan, fallerallera.

När julen kommer ska varenda unge vara glad.

Hejsan, hoppsan, fallerallera.

När julen kommer ska varenda unge vara glad.

Namnsången

Anna är här idag.

Johan är här idag.

Linnéa är här idag och det är bra att Sofia är här idag.

Spökramsan

Tjock och smal.

Liten och stor.

Långt där nere ett spöke bor.

Är han farlig nej, nej nej.

Han vill bara säga hej!

Talramsans

Baka, baka pepparkaka.

Rulla, rulla lussebulla.
Pricka, pricka
mjöla, mjöla och SKJUTS in i ugnen.

Tumme röd och Tumme blå

Trad.

Det här är tumme röd.
Och det här är tumme blå.
Och dom har sina luvor på.

Tumme röd kan nicka...
God dag, god dag, god dag.
Och tumme blå kan vicka.
Hej å hå, si o så.

Tumme röd kan gömma sig.
Tumme blå kan klämma sig.
Ajajajajaj...

Det här är tumme röd.
Och det här är tumme blå.
Nu är det dags att gå.
HEJ DÅ!

Ute är mörkt och kallt

Italien

Ute är mörkt och kallt.
Inne i husen, lyser nu överallt de tända ljusen.
Då kommer någon där, jag vet nog vem det är.
Sankta Lucia, Sankta Lucia.

Vi säger hej hej till varann

Vi säger hej hej till varann.

Vi säger hej hej till varann.

Hej hej på dej.

Hej hej på dej.

Hej hej på er allihop.

Våra fötter de ska vandra

Våra fötter de ska vandra.

Först den ena sen den andra.

Låt dom gå, låt den gå.

Låt dom aldrig stilla stå.

Stampa, Hoppa, Springa, Dansa, Snurra, Smyga

Lärarhögskolan i Stockholm

Besöksadress: Konradsbergsgatan 5A
Postadress: Box 34103, 100 26 Stockholm
Telefon: 08-737 55 00
www.lararhogskolan.se

